

שנתבטל רוגזו של עשו, אך שוב הי' מתירא שאחרי נוח הרוגו יתקרב אצלו, וכמו שפירשו המפרשים בכתוב הצילני נא מיד אחי היינו שלא תהי' לו אחזה עמי, ויותר הי' ירא מטובתו מאשר מרעתו. אך כמה שהי' עתה היפוך לגמרי ממדתו של עשו כנ"ל, נעשה תוספת פירוד בנפשותם ולא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים, וישב עשו ביום ההוא לדרכו שעירה:

ותקע כף ירך יעקב וגו' ויאמר שלחני וגו'. נראה שזה רמז על העתיד, אף שיהי' זמן שורעו של יעקב יהיו בשפל המצב מאד, שע"ז בא הרמז של **ותקע כף ירך יעקב**, מ"מ הנחשלים האלה עוד בכחם להתגבר על שרו של עשו, כמו שהתגבר יעקב עליו אף אחר נקיעת הכף, וזה נותן חיזוק לימינו אלה שמצב ישראל מזור מאד ברוחניות ובגשמיות, אל נתיאש ח"ו אלא נתחזק בכל עוז ובעזרתו ית"ש נעשה חיל ונתגבר עליו:

במד"ר (פ' ע"ח) רבי שמעון אמר מן מה דכתיב **"ויאמר שלחני"** הוי המשלה גדול מן המשתלת, ודעת הרבה ראשונים שמעלת המלאך גדולה ממעלת האדם, ונראה דאלו ואלו דא"ח, דאיתא בספר שערי אורה שגם המלאך מורכב מגוף ונפש, וע"כ כשנערך מהות הגוף של האדם קרוץ מחומר למהות הגוף של המלאך שגם גופו רוחני בודאי מעלת המלאך גדולה, אך כשנערך מעלת נשמתו של האדם למעלת נשמתו של המלאך מעלת נשמתו של האדם גדולה שהוא פנימי ביותר, וכתב"ב בנים אתם לה' אלקיכם, ואיתא בשער הקדושה להרח"ו (חלק ג') שער (ב') כי אור מחצב הנשמות פנימי ועליון מן אור מחצב המלאכים, עיי"ש באריכות, וע"כ אם האדם הולך אחר נשמתו ומבטל את הגוף להנשמה להיות כעבד נשמע בכל בחינותיו, האיש הזה נחשבת מהותו הנשמה ושוב מעלתו גדולה ממלאך, אבל אם עושה את הגוף עיקר, הרי מהותו הוא הגוף אלא שיש בו נשמה, וגוף המלאך מעלתו גדולה כנ"ל:

והנה לפי"ז האיש העושה ועובד כפי כחו וטבעו עדיין לא נגע בכח נשמתו,

ובמהות גופו הרי המלאך גדול, וע"כ עדיין יש בכח המלאכים המקטרגים ולהיצה"ר להמציא לו מניעות שונות להפריעהו מעבודתו. אך אם עובד בכח גדול למעלה מכפי טבעו והרגלו בזה מעורר כח הנשמה, וכמ"ש בזה"ק כל אשר תמצא ירך לעשות בכוחך עשה בכוחך דא נשמתא דבר נש, הרי דאם עובד בכח גדול נחשבים ומתיחסים מעשיו אל הנשמה, וכבר השרשנו שבמהות הנשמה מעלת האדם גדולה, ע"כ אין ביכולת המלאכים המקטרגים והיצה"ר בכללם להפריעהו ולמנעו, ובוז יובן מה שאמרו ז"ל (חגיגה ט'): אינו דומה השונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד ונקרא אשר לא עבדו, שמאה פעמים הי' אז ההרגל וע"כ הרי עדיין לא עבד בכח נשמתו ואינה נחשבת כלל עבודה לעימת העבודה בכח נשמתו:

והנה זה עצמו הי' ביעקב שנבחנו מעלתו ועבודתו שהיו לו בבית לבן אם היו בשלימות גמורה, ע"י שנאבק עמו המלאך, ובאשר יעקב היתה כל מהותו הנשמה, כי כל עבודתו היתה למעלה מן הטבע האנושי, ע"כ נצח להמלאך ותקף בו בכח באמרו אליו "לא אשלחך כי אם ברכתני":

והנה שבת הוא יומא דנשמתא, וע"כ איש הזוכה לקבל שבת כראוי, נתעלה ביום השבת ומעלתו גדולה ממעלת המלאך, וזהו ענין שלום עליכם שאנו אומרים בשבת, ושוב נתרחקו ממנו כל המניעות והמכשולים והמעצורים:

במד"ר (פ' פ"ב) ואהליבמה ילדה וגו' הה"ד איך נחפשו עשו, רבי סימון אמר קליפת בצלים כ"כ למה גלית את מסתריו בשביל לגלות את המזמורים שביניהם, וכמה מזמורים העמיד, רב אמר שלשה, ר' לוי אמר ארבעה, נראה לפרש עפ"י מה שהגיד כ"ק אבי אדומ"ר זצלה"ה במה שאמרו ז"ל (ב"ר פ' ע"ח) מסורת היא שאין עשו נופל אלא ביד בני' של רחל שנאמר אם לא יסחבום צעירי הצאן צעיריהם של שבטים, כי עשו נמשל לחזיר פושט טלפיו ומראה שהוא טהור ורשעותו היתה בהסתר ובהעלם, וכל מדרגה נסתרת ונעלמת מן העין היא יותר גבוהה,

ובסטרא דקדושה אין הברכה שורה אלא בדבר הסמוי מן העין, ואת זלע"ז עשה אלקים, וכל מדרגת הטומאה היא בנגלה כדכתיב (מ"ב י"ח) ויקרא בקול גדול, ואילו כל שהוא בנסתר יש לו קירוב בצד מה אל הקדושה, ומוזה נתיירא יעקב, עד שנולד יוסף שמדרגתו פנימית נעלמת, בנה של רחל שתפסה פלך שתיקה, אף כי כל ישראל הם פנימים יוסף הוא פנימיות שבפנימיות, וע"כ הוא קטנן של שבטים כי כל דבר שהוא פנימי ביותר נברא באחרונה ביותר כמו שנברא האדם באחרונה, ודפח"ח, וכאשר נסתכל בכתוב נראה שלא נכתב בפירוש בכתוב שהי' עשו רשע אלא עפ"י פירוש של תורה שבעל פה, כי מה שכתוב שהיה איש יודע ציד איש שדה, עדיין אינו מבורר שהי' בזה דבר רשעות, ותדע שהרי יצחק ידע מזה כדכתיב כי ציד בפיו ועכ"ז הי' סבור שהוא צדיק ומ"ש ויבן עשו את הבכורה, אינו מפורש שביזה את הבכורה מצד עבודתו של מקום כי היתה לו התנצלות בשביל המעלה והשררה שבו, אלא שהתורה שבע"פ גלתה לנו מה הי' בפנימיותו, כי התורה שבכתב כתובה על קלף בהתגלות ע"כ לא נכתב בה אלא הדבר כמו שהוא הדור בלבדו, והתורה שבע"פ היא התגלות הפנימיות של התושב"כ, וע"כ לא נכרתה ברית עם ישראל אלא על תושב"כ, כי הברית היא שיהי' ישראל פנימיים דבקים במקום, וזה רק באמצעות תושב"כ, וזוהי בפרשה זו נחפשו עשו נבעו מצפוניו ונגלה מסתריו שנכתבו בתושב"כ מסתריו שהוליד ממזרים, ובוז ניטל ממנו כחו הגדול.

ובזה יש לפרש מחלקותם כמה ממזרים העמיד. דהנה ידוע שמספר שלשה הא בקדושה רזא דמהימנותא כבוזה"ק (פ' בא) כי השנים הם לשני צדדים והאמצעי פנימי ביניהם ומחברים, ומספר ארבעה נוטה לצדדין ומתפשט רחוק מהשורש מכל צד, ע"כ מספר ארבע המלכיות שבעולם המתנגדין למלכות שמים כמבואר במהר"ל בספר נר מצוה, וכמו שנראה בחוש שעושין שתי וערב להורות התפשטות לארבע הרוחות, והנה עשו שנגלו מצפוניו ונדחה מן הפנים אל החיצוניות

A Remarkable Victory for the Weak
הפסד וניצחון, נחמה וידי

דנה שם מנשה הוא כי נשני אלקים וגו' ובמדרש (פ' ע"ט) יעקב בא שלם בחלמודי מבית לבן אבל יוסף שכח שנאמר כי נשני וגו' וא"כ היתכן שנתן יוסף שבת להשי"ת על אשר שכח תלמודו, אבל הפירוש שנתן שבת על אשר היה לו כח עצמי, ולא היה נקרא ת"ח אלא חכם, ולא היה צריך למה שהיה לו מבית אביו, זה הכח נתן למנשה ויצא ממנו גרוען שנאמר בו (שופטים ו') ויצא בכח זה בכח דווקא, אבל יהושע שבא מאפרים היו פני יהושע כפני חלבת דלית לה נהורא מגרמה כלום אלא מה שקיבל מנשה, ליוסף נראית לו מעלת מנשה יותר, אבל יעקב אמר שמעלת יהושע יותר שיש בו בחי' ביטול העצמיות שלו אל רבו והי"ל כמו רבו, וע"כ עמדה לו תמה כמו למשה וזה חורעו יהי' מלאו הגוים, ודפח"ת, ויש לבאר הדברים, דדאי מעלת איש שיש לו מעצמו יותר גדולה ממעלת המקבל מולתו, שזה בחי' דוכרא זה בחי' נוקבא, ובשי"ט (סנהדרין פ"א) אל ההרים לא אכל שלא אכל בוכות אבותיו, אבל מעלת יהושע היתה ששם כל גדולתו ומעלתו שהיו לו מחמת עצמו ונקרא כן גון כמ"ש הרמב"ן (שמות ל"ג י"א) כלומר הבהן כי אין גבון חכם כמותו, ויהושע שן גון היינו שכינה הולידתו, והוא השפיל עצמו להיות משרת פשט למשה להיות מסדר את הספסלי כמו שספרו ז"ל, ביטול מאיש כזה מובן שהוא מעלה גדולה עד מאד שכלל מעלתו היא מעלת גדוען שהיא מעלת העצמיות, שגם הוא היתה לו מעלת העצמיות ואפ"כ ביטל את עצמיותו לפני רבו, וע"כ יעקב ויוסף לא פליגי בסברא איוו מעלה גדולה, אלא שיוסף ראה רק בשטחיות הענין שזה הולך בכח עצמי וזה בכח רבו ולמראה עיניו שפשו שזה גדול מזה, אבל יעקב הסתכל יותר בעומק וראה שזה שהולך בכח רבו אינו מפאת שאין לו כח עצמי אלא שיש לו והוא מבטל עצמיותו לרבו:

ולפ"י יובנו דברי המדרש ידעתי בני ידעתי, דנה כתיב ילק ראונו וישכב וגו' וישמע ישראל ויהי בני יעקב

במדר"ך (פ' צ"ו) וימא אביו ויאמר ידעתי בני ידעתי, ידעתי מעשה ראובן ובלהה ומעשה יהודה ותמר, מה דברים שלא נתגלו לך נתגלו לי דברים שנתגלו לך על אחת כמה וכמה, ויש להתבונן מה ענין היקש ידיעות אלו כאילו זה תלוי בזה, ולמה, ועוד שנראה שיוסף לא ידע מעשה ראובן ובלהה ומעשה יהודה ותמר, הלא מעשה ראובן ובלהה קודם הרבה למכירת יוסף, ובעת המכירה היה ראובן עסוק בשקו ובתעניתו על מעשה בלהה, ובמדרש (פ' פ"ד) אמר ראובן וכו' אני הייתי סבור שנחתתי מכח אותו מעשה והוא מונה אותו עם אחי שנאמר ואחד עשר כוכבים משתחיים לי ואני מצילו, וגם מעשה יהודה ותמר אף שהיה אחד המכירה מפורש בתנחומא (פ' יגש) שאמר יוסף ליהודה גורא דתמר כלתך אנא מטפי: ונראה עפ"י מה שהגיד כ"כ אני אדמו"ר וצלה"ה בענין מנשה ואפרים,

במדרש בטעם פירשה זו סתומה מפני שסתם ממנו כל צרות שבעולם, היינו שכבר אמרנו בשם הפייטן שהתורה מיאנה בו כיעקב מפני שלא שקט ולא הפנה, וע"כ במצרים שהי' בשקט ושלוח וכה בפנימיות התורה וע"כ בריון וחידישו דילי, אתעבידו שמים וארץ חדישים כנ"ל, ע"כ היא הקדמה טובה ללשון ויחי יעקב בארץ מצרים שבשביל שסתם ממנו כנ"ל וזה לויחי וגו': והנה שמים וארץ כנ"ל מאירים לנו עוד בגלותנו זו, ואף שבטל יצרא דע"ז מי"מ העיר טהרת המחשבה, מה גם בעמדנו בתפילה לפני השי"ת והמחשבות טורדות, הוא שיריים מטומאת קליפת ע"ז שהגלות מושכת לזה, ועדיין צריכין אנו חיזוק לקיים ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, ויש לנו עוד סיוע משמים וארץ של יעקב"א ע"ה ג"כ מצורף מכל הנעשה מאז ועד עתה, ועוד יש לומר ששבת היא נחלת יעקב ויש בה

הארה מיעקב עצמו היא נותנת חיזוק למוח ולב ישראל לקיים ולא תתורו וגו', וזה זכור ושמור שזה במוח וזה בלב, וע"כ הזמן מסוגל ביותר לתשובה ולקבל עליו מחודש טהרת המוח הלב לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם:

והנה מקום אתי להגיד את אשר נראה לי מדברי תורה"ך הנ"ל שכמו שבחידישו ובריון דאורייתא אתעבידו מנהון שמים חדישים שהם דוגמת המוח כנ"ל, כן בלימוד ריו תורה אם הוא ראוי לכך נטטר המוח מהרהרין בישינו ומבבלול הדעת [אבל ידוע שאין לבוא אל שער המלך בלבד שק, היינו כל עוד שאין פיו ולבו שוים להתקדש מתאוות המטמנות את הנפש, ואם לאו ח"ו נהפך הדבר לקלקול המוח והדעת, כך קבלתו, וכמו שבחידישו בתורה הנגליה אתעבידו מנהון ארץ חדשה שהיא דוגמת הלב, כן בלימוד ויגיעת כשר בלימוד הלכה מה גם בחידישו נכונים נטרה הלב מטמנות התאוות:

ויחי ימי יעקב שני חיייו וגו' יש לדקדק שהי' צריך לכתוב ויחי? ונראה שבא לרמוז שהיו כל ימיו אחד קטירא כמו שאמר רשבי' בזה"ק (ח"ג רפ"ח) כל יומיו דאתקטירנא בזה"ק עילא בחד קטירא דאתקטירנא ב"י בקב"ה, והיינו דאף משמונת היו תולדות ימיו כמו שאמר לא שלוחי ולא שקטתי ולא נחתי ויבוא רוגז, והי' סבור שירש ח"ו גיהנם, ואמר נסתר דרכי מהי, היינו ממנו והוא מעותה להיות מטרה לחצי פניו ממנו והוא מעותה חטאו עד שהשי"ת הסתיר הזמן, ולעומת זה אח"כ במצרים שהי' ברום המעלה וההצלחה, מ"מ לענין עבדות השי"ת הי' כל הזמן בהשואה אחת לשוכה וכאילו הי' הכל יום אחד, ע"כ נאמר "ויחי" לשון יחיד, וכינוי שאמר ז"ל (סוכה מ"ה:) כיון דלא מיפסקי לילות מימים כחד יומא אריכתא דמיא, ובענינו לילות הם זמן החושך והצרות שההצלחה פנתה עורף, לא איפסקי מימים היינו שלא הפסק מעבודתו אף בימי החושך והצרות האלה, א"כ הכל כחד יומא אריכתא.

שמים חדישים וארץ חדשה שהם עומדים ומשפיעים בכס תוספת כח במוח ולב, וע"כ אל ירך לבבכם, ואל יפחדו ממה שיסתלק מהם והם נשארים לבדם בלי משען, כי באמצעות השמים והארץ שברא בריון וחידישו דאורייתא דילי, עוד ישפיע עליהם חיזוק למוח ולב ואל תיראו, כי מסור בידיכם שלא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם: ולמענה מבאר מה שכתוב לשון ויחי ולא ויהי ופרט בארץ מצרים, להורות בזה שיעקב המשיך חיות חדשה בלב ישראל והא"ר את עיניהם ע"י ריון וחידישו דאורייתא נגד טומאת מצרים כנ"ל, ודווקא בארץ מצרים אחרי שנשלמו שבעים הנפש ולא מקדמת דנא, ויובן מה שהוסיף רש"י שנסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד, כי כבר אמרנו שאיננו מדבר מהשעבוד הנשמי אלא מהשעבוד הרוחני, שהרי כל זמן שאחז מן השבטים קיים או אפי' אחד מפי נפש לא הי' שעבוד בפועל, אלא קאי על השעבוד הרוחני, היינו טוממאת מצרים מושכתם לשני מיני חטאים כנ"ל, ונסתמו עיניהם ולבם כנ"ל:

ולפי האמור יש לפרש מה שאיתא עוד במדרש בטעם פירשה זו סתומה מפני שסתם ממנו כל צרות שבעולם, היינו שכבר אמרנו בשם הפייטן שהתורה מיאנה בו כיעקב מפני שלא שקט ולא הפנה, וע"כ במצרים שהי' בשקט ושלוח וכה בפנימיות התורה וע"כ בריון וחידישו דילי, אתעבידו שמים וארץ חדישים כנ"ל, ע"כ היא הקדמה טובה ללשון ויחי יעקב בארץ מצרים שבשביל שסתם ממנו כנ"ל וזה לויחי וגו': והנה שמים וארץ כנ"ל מאירים לנו עוד בגלותנו זו, ואף שבטל יצרא דע"ז מי"מ העיר טהרת המחשבה, מה גם בעמדנו בתפילה לפני השי"ת והמחשבות טורדות, הוא שיריים מטומאת קליפת ע"ז שהגלות מושכת לזה, ועדיין צריכין אנו חיזוק לקיים ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, ויש לנו עוד סיוע משמים וארץ של יעקב"א ע"ה ג"כ מצורף מכל הנעשה מאז ועד עתה, ועוד יש לומר ששבת היא נחלת יעקב ויש בה

שמים חדישים וארץ חדשה שהם עומדים ומשפיעים בכס תוספת כח במוח ולב, וע"כ אל ירך לבבכם, ואל יפחדו ממה שיסתלק מהם והם נשארים לבדם בלי משען, כי באמצעות השמים והארץ שברא בריון וחידישו דאורייתא דילי, עוד ישפיע עליהם חיזוק למוח ולב ואל תיראו, כי מסור בידיכם שלא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם: ולמענה מבאר מה שכתוב לשון ויחי ולא ויהי ופרט בארץ מצרים, להורות בזה שיעקב המשיך חיות חדשה בלב ישראל והא"ר את עיניהם ע"י ריון וחידישו דאורייתא נגד טומאת מצרים כנ"ל, ודווקא בארץ מצרים אחרי שנשלמו שבעים הנפש ולא מקדמת דנא, ויובן מה שהוסיף רש"י שנסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד, כי כבר אמרנו שאיננו מדבר מהשעבוד הנשמי אלא מהשעבוד הרוחני, שהרי כל זמן שאחז מן השבטים קיים או אפי' אחד מפי נפש לא הי' שעבוד בפועל, אלא קאי על השעבוד הרוחני, היינו טוממאת מצרים מושכתם לשני מיני חטאים כנ"ל, ונסתמו עיניהם ולבם כנ"ל:

בין "חייב נפשיה" ל"לא חייב נפשיה". ומה שאמרו בגמרא בראש השנה וצדקה מחייב עליה, כלומר לא לתור מחייב בה בעשה.

ספר חינוך א' ופרק ה' רמב"ם הלכות ערכין פרק א' ספר המצוות מצות עשה קיד' סמ"ג עשין קכ"ה

שנא. שלא נמיר הקדשים

הקדשים, כלומר בהמה שהקדישה למזבח, שלא ימירה אחר אחרת, אלא תקרב היא בעצמה, ועל זה נאמר "לא יחליפנו ולא ימיר צדיק שהמירנו, כלומר שאמרו "זו תחת זו" או "זו תמורת זו" וכי"ל: אלא שזה ענין התמורה, אי-על-פי שאין שם מעשה, יש בדבר זה תכלית היות בדבר שנגה קצת, יש בו חייב מלקות; כיצד, המזבח לי"י חבירה עולה שיש לי", ואמר "תמורת שלמים שיש לי", הרי זו "תמורה" יסביל מקום מויד הוא בתמורה. אבל אם היתה מחשבתו שמתר להבי' להקדש, הרי דשוגג הוא, ועוד דלא מלקין אלא בעדים והתראת, והרי א' כאן נהגה.

ה' וקצת לוקין על התמורה, והרי הוא לאו שנתק לעשה והוא שאם הבי' התמורה קדש, כבר פרשו חכמים וכוונם לברכה טעם הדבר ואמר: וזה שני לאוין, כמו שכתבתי בסדר זה, ולא אתי עשה ועקר תרי לאי' זה טעם אחר, לפי שאין לאו התמורה שונה לעשה שבה, שהצבור י' אף שיש תמורה אם המיר, ואי-על-פי שהם מזוהרים שלא ימירו, וכבר יד' הלא שונה לעשה, לא נאמר בזה שיהא דינו כלאו שנתק לעשה.

ה' וקצת לוקין על לאו זה, אחר שאפשר לעבר עליו מבלי מעשה, וכלל הוא דקומא לו, "כל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו". כבר כתבנוהו במקומות הרבה, כי בפרוש הוציאנו וכוונם לברכה שבע' ימיר, ומקלל תבירו בשם, שהתורה החמירה בהם הרבה, להבי' בהם מלקות אי-על-פי שאין בהם מעשה.

ה' דמשה עקימת שפתים הוא דמוציא מעשה, ודא אסיקנא בגמרא ו' דלא הויא מעשה; אבל ודאי בלא מעשה כלל, איכא חייב מלקות י' ו' שלש הנקודות, ומוציא שם רע, ועד וזמם; מהם שתמורה

ה' וקצת לוקין על עשה בא עוקר שני לאוין, י' שבעות כא, ה' דף סה, י"ט.

מפרש בתורה בהם, כגון מוציא שם רע ועד וזמם. ומהם דנפיק לו מקרא, כגון נשבע, כדילפינו ב"שבעות" פרק שבעות שנים; ומהם שאמרו קצת מפרשים משום מעשה דנפיק מניה בסוף, כגון הא דממיר, שדבחה נעשית קדש בדבורו ונהנה מפנה, מעל בה.

שרש המצוה וקצת דיניה, הכול נכתב בסדר זה במצוה הבאה.

ונודג אסור זה בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות, שאפילו בזמן הזה אם עבר אדם והקדיש בהמה למזבח ואחר כך המירה בעדים והתראת, חייב מלקות.

מס' תמורה פרק א' רמב"ם הל' תמורה: ספר המצוות קצ' חעשה קצ' מצות עשה פ"ו: סמ"ג לאוין שמה, עשין רכ"ב

שנא. מצות הממיר בהמת קרבן בבהמה אחרת שתהינה שתיתן קדש

לחיות התמורה קדש, כלומר הממיר בהמת קרבן בבהמה אחרת, כגון שאמר "זו תהיה לקרבן תמורת זו", שתהינה היא והתמורה שתיתן קדש, שנאמר "וזה הוא ותמורתו יהיה קדש". וזה הכתוב מצות עשה הוא, כלומר שהצוה אותו תתורה לחיות התמורה קדש וזהו קדש בשיתן.

והראיה שזה מצות עשה הוא, אמרם וכוונם לברכה במשכת תמורה בענין ממיר, לא אתי עשה ועקר תרי לאוי', כלומר שהמניעה בתמורה נכפלה שתי פעמים, שנאמר "לא יחליפנו ולא ימיר אותו", ולא אתי עשה ד"והיה הוא ותמורתו" ועקר תרי לאוין אלו. והנה התבאר מה שרצינו, דמצות עשה הוא.

משורשי המצוה, שרצה השם ברוך הוא להטיל מורא בלב בני אדם בכל עניני הקדש, וכמו שכתבתי בבנין הבית הקדוש וכליו בסדר "ויקחו לי תרומה" (במצוה זו), שם תראה על צד הפשט כונתו בחומר הגדול הראוי לנו לנהג בקדש, ועלכן כדי לקבץ בלבט מוראת ענין הקדש צוה הכותב לכל נשנה הדברים, אלא מכיון שנתקדשה הבהמה תהיה בקדשתה לעולם, ולא נחשב להפקיעה מקדשתה ולהחליפה בבהמה אחרת, ואם יוציא הדבר מפיו, שתהפך מחשבתו וכל מעשיו ותהינה שתיתן קדש, כי הוא בא במעשיו להפקיע קדשה, ותהיה להפך, שתתפשט יותר ותתפשט הכל.

הרמב"ם וכוונם לברכה כתב בשעם מצוה זו, ובהמה שצטוינו להוסיף חמש

א' שיצא לנו מפתח, כ' כמו שלמדנו, ג' דף ד, ב, ד' יבא עשה ועקר שני לאוי', ה' במצוה ג"ה.

וכן יש לפרש דברי המדרש שבשביל שתלה עיניו והביט במלך הסיח דעתו מכל עניניו הפרטיים וקבע כל חושיו בענין המלך ואמר להם הוזהירין בכבודו של מלך כך יעק"א. הנמשל מתאים להמשל שבשביל עריבות ומתיקות המראה הסיח דעתו מהכל ואמר לבניו שזה העיקר ותכלית הכל להיות זהירין בכבודו של הקב"ה. ולפי האמור אין צריכין לדברי היפ"ת דהמשל איננו לפי שאתא לעיל מני' שנתכסה ממנו דלפי המשל אין כאן כיסוי אלא שלא רצה לומר מסתורין של מלך בפני המלך. עכ"ל, ולפי דרכנו הכל דבר אחד שבשביל המראה הסיח דעתו מזה ובאמת נכסה ממנו:

אך ברש"י איתא דעת אחרת שבקש לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכינה. ונראה לפרש דכאשר הסתכל במראה הנבואה על פני כל הדורות עד ביאת משיח וראה את כל ילדי היום והצרות שיעברו על בניו עד שיוכו לביאת משיח לא ה' יכול לסבול בצער בניו כי הוא הרחמן שבאבות כבמדרש (פ' וישלח) ונתעצב על זה מאד, ואין השכינה שורה מתוך עצבות. וזו היתה הסיבה שנסתלקה ממנו שכינה. ומצאתי דעה זו בזוה"ק (רל"ד): בשעתא דפתח יעקב ואמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים באחרית דא שכינתא כביכול יתב עציבו ב' ואסתלק ולבתר אהדרו לה בנוי ביחודי דמיליהו וכו', והוא ממש כמו שכתבתי:

יתר שאת ויתר עז, ובתרגום לך הוה חזי למיסב תלתא חולקין בכירותא כהונתא ומלכותא. נראה דתלתא חולקין אלה מקבילין לגוף ונפש ושכל. בכורה היא ראשית וכל ראש הוא בשכל שהוא ראשית הכל [ובלשון המקובלים הוא נשמה]. כהונה היא בנפש שהיא המחברת את הנשמה להגוף, וכך היא מדת הכהן לחבר עליונים ותחתונים, ובקרבנות כתיב נפש [ובלשון המקובלים נקרא רוח]. מלוכה היא בגוף [ובלשון הזהיר נקרא נפש] והיא מדתו של דוד המלך וכתיב (ש"ב ה') נפש דוד, והדבר ידוע למבינים.

ושלשה אלה הם שלימות כל חלקי האדם. ויש לומר דהני תלתא ה' לו לראובן לזכות בהם בשביל שלש המעלות שנכתבו בו. בכורי אתה, כוחי, וראשית אוני. בשביל בכורי אתה ה' ראוי לבכורה. בשביל כוחי ה' ראוי לשלימות הנפש כי כל כח הוא בנפש [הנקרא בפי המקובלים רוח] והוא רוח גבורה. בשביל ראשית אוני היינו שלא ראה טיפת קרי מימיו ה' ראוי לשלימות הגוף, וזה מבואר. ונראה עוד לומר דאיבד כל שלשה אלה בשביל שלשת הדברים שמונה והולך שהם מקבילים אלה מול אלה, פחו כמים, כי עלית משכבי אביך, או חללת יצועי עליה, פחו כמים פירש"י הפחו והבהלה אשר מהרת להראות כעסך כמים הללו הממהרים במרוצתם, וידוע כי אלה הם כחות הנפש [הנקרא בפי המקובלים רוח] כמבואר בשער הקדושה להרח"ו ז"ל, וא"כ בזה קילקל שלימות הנפש. כי עלית משכבי אביך כי הפעולה בגוף ובזוה"ק (רל"ו). דומינן לאגחא קרבא בארעא קדישא משכבי אביך דייקא זה ירושלים, וכבר אמרנו לעיל שמלוכה מתיחסת לגוף א"כ במה דעתידין לפגום בארעא קדישא בירושלים קרית מלך רב הוא פגם בגוף [הנקרא בפי המקובלים נפש]. או חללת יצועי עליה שפירש"י אותו שם שעלה על יצועי והוא השכינה והוא פגם בראשית הבריא, כמו השכל באדם, וכן יובן עפ"י דברי מהר"ל שבנים של אדם מתיחסים לשכל, וברמב"ן כי ראובן נתכוון לפסול את בלחה מאביו כדי שלא תלד לו עוד בנים וימעטו בכורתו א"כ הוא פגם בשכל [הנקרא בפי המקובלים נשמה]. וע"כ בשביל שפגם בשלשה אלה ניטלו ממנו המעלות שלעומתם:

וישבע יוסף את בני ישראל לאמר פקוד יפקוד אלקים אתכם והעליתם את עצמותי מזה. ויש להבין למה החזיר עוד הפעם גאולה כפולה, כי כבר הזכיר להם גאולה כפולה ואלקים פקוד יפקוד אתכם לסימן שהגואל שיבוא ויזכיר להם גאולה כפולה הוא גואל של אמת כבמדרש (שמ"ר

פ' ג'), ולמה הזכיר הגאולה הכפולה שנית. ונראה מזה שהעלאת עצמותיו תלוי' בגאולה הכפולה כאילו אמר בשביל הגאולה שתהי' באה בלשון כפול תעלו את עצמותי מזה והיינו דהנה יש להבין ענין גאולה כפולה. ונראה שהיא להורות שגאולת ישראל איננה באופן שוה עם גאולת שאר האומות איננה מאומה אחרת. כי כל אומה יש לה מנהג בפני עצמה, אלא שלפעמים תתגבר איננה על זולתה, וא"כ כאשר אך מסירין את כח האומה השולטת עלי' תשוב האומה הנבצעת למהותה. אך בני ישראל אינם באופן זה כי ישראל אין להם שום מציאות בעולם זה הגשמי ונשמות צדיקים נקראים גרים בעוה"ז. ותדע שהרי לפי הסדר של הגרמים השמימיים לא ה' אברהם ראוי להוליד כלל, א"כ אין להם שום מציאות בעוה"ז, וכל מציאותם הכל הוא מפאת דביקותם בהש"ת, ודבר זה ביאר מהר"ל בספר הנצח באריכות, וא"כ גאולה ישראל איננה כמו שאר האומות שדי בהסרת כח זולתה השולטת עלי', כי ישראל אף שמסירין כח האומה השולטת עליהם עדיין אין להם מחות ומציאות בפני עצמם, וכשהיו במצרים היו כעובר במעי בהמה כבמדרש שוח"ט ולא ה' חשוב שיש להם מציאות בפני עצמם כלל, וגם עתה כשמסירין מהם כח מצרים עדיין לא יספיק, אלא שצריכין עוד שהש"ת יתן להם מציאות מצד דביקותם בו ית"ש. וע"כ משה שה' תמה מה חסדו ישראל יותר מכל שבעים אומות להיות נרדין בעבודת פרח כשראה שהיו בהם דלטורין אמר אכן נודע הדבר. ואינו מובן שאפי' ישראל שהיו בהם דלטורין מ"ס טובה היתה צפרנו של הקטן שבהם מכל מצרים, שישאל היו גדורים מעריות היפך המצרים אשר בשר חמורים בשרם ועד מעלות ומדות טובות שלא היו נמצאות בטובים שבאומות, ועדיין תמיהתו קיימת למה ישתעבדו יותר מכל ע' לשון. אך לפי האמת יובן שהרי ישראל אין להם מציאות בפני עצמם אלא מצד דביקותם בהש"ת, ומאשר שהיו בהם דלטורין ואינם ראויים שהש"ת יתן להם מציאותם שוב אין להם מציאות

דוד מלך ישראל חי וקים. מילה הוא היפוך כל כחם מקטרוגא דערלה. ושבת נמי כתיב ב' ברית, והוא היפוך הערלה והוא תיקון על מכירת יוסף כבוזה"ק עיי"ש באריכות. ולפי"ז יש לומר דמצד זה עצמו ניתנה הרשות ליונים לשלוט על ישראל ולטמא את כל קודש, תבעל לטפסר תחילה, וטמאו השמנים שבהיכל, כי אומה"ע מחמת שהם ערלי לב וערלי בשר אין בהם בחי' הדעת, והיונים שהיתה בהם מדת החכמה. החיצונית יותר מכל האומות, מ"מ לא היתה בהם בחי' הדעת, אך במה שהי' שם קטרוגא דערלה, זה הי' מסלק בחי' הדעת מישראל כנ"ל באריכות, ע"כ לעומתם התגברו היונים והכניסו טומאה בקודש, כי דעת הוא סדר טהרות ובסילוק הדעת ניתן מקום לטומאה: אך ע"י מסירת הנפש של החשמונאים ועדת החסידים נתבטל קטרוגא דהאי ערלה, דמסירת הנפש כולל כל חלקי האדם, ע"כ מכה זה התגברו על קטרוגא דהאי ערלה שהוא כולל כל חלקי האדם, וכל שאין רמ"ח אבריו מרגישין כו' כנ"ל, וע"כ זכו שוב לבחי' הדעת ודחו את כל טומאה מישראל כי חזרה להם הדעת, וזה סדר טהרות: ומעשה מובן ענין הנס שבשמן המנורה, שלא הסתפקו בדיון טומאה דחוי בציבור, כי ענין טומאה דחוי בציבור הוא שמחמת חביבות הציבור נתקבל עם טומאתו אף שחשוב קרבן פסול כבש"ס פסחים (פ"ד). דפסח הבא בטומאה קרבן פסול מיקרי, ואין בו משום שבירת עצם, והוא כענין שפירש"י בשיר השירים בפסוק אכלתי יערי עם דבשי עיי"ש. והחשמונאים באשר עיקר נצחונם הי' שחזרה להם דעת זו סדר טהרות ודחו את הטומאה, א"כ אם היו מסתפקין בדיון טומאה דחוי בציבור הי' זה היפוך נצחונם, ונעשה להם נס בענין זה שמורה עיקר נצחונם: וממוצא הדברים שכל ענין נצחונם נצמה מתיקון פגם ברית, וזה נשאר לדורות זמן מסוגל לתיקון פגם ברית, ואפי' לאותם שבקצת מקומות שבוזה"ק שאין תשובה מועילה להם אלא בחילא סגי, וחנוכה היא זמן חידוש עבודה תורה ותפילה בחיות

וריונות והתלהבות, ונראה שזהו טעמא דדורשי רשימות מרביתנו ז"ל בהא דפתילות ושמנים שאמרו חכמים שאין מדליקים בהם בשבת מדליקין בהם בחנוכה דקאי על נפשות אטומים שאין להם עלי' בשבת יש להם עלי' בחנוכה, אף כי אין למעלה משבת, מ"מ בשבת אי אפשר אלא איש על מחנהו ואיש על דגלו ומי שטרח בע"ש יאכל בשבת, וע"ז מורה מצות אזהרות תחומין שכל איש יש לו תחומו בפני עצמו, אבל חנוכה כמו שאז בעת הנס זכו לנצחון ונס למעלה מן הסדר ומן הגבול כן נשאר לדורות זמן חידוש עבודה בחיות למעלה מן הסדר, ולפי דרכנו הנ"ל שזוכין לבחי' הדעת, וידוע במקובלים שמתעלה עד פנימית הכתר, וע"כ הוא למעלה מכל קו וגבול, ע"כ התיקון נמי למעלה מגבול:

נראה שבחנוכה נקל לזכות למה שאמרו ז"ל (אבות פ"ה) הוי עז כנמר. כי החי' השלישית שהיא מלכת יון שנוכרת בדניאל היתה צורתה צורת נמר שהוא עז שבחיות, וע"כ כשגברו מלכות בית חשמונאי ונצחום זכו למדה זו בקדושה, וזה נשאר לדורות בחנוכה, וכמו מדת הנמר שמחמת מדת עזותו נמצאת בו מדת השקידה כמ"ש (ירמי' ה') נמר שוקד על עריהם, ואף שהרבה פעמים שקד לריק איננו נמנע מלשקוד עוד, כך לעומתו צריך האדם לשקוד על תורתו ועל עבודתו ולא יעף ולא יגע ולא יתיאש לומר הרבה פעמים התחלתי, וקמתי ואח"כ נפלת, וזה ענין מדת השקידה כמ"ש (משלי י') לשקוד על דלתותי יום יום לשמור מזווח פתחי, להיות רובץ על מזווח הפתח אף שעדיין נעול, וע"ז נאמר (קהלת י"א) שלוז לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנה, והיינו שאל תחשוב כי העבודה שהתחלת מאז היתה לאיבוד כמו לחם שע"פ המים, כי ברוב הימים שתשקוד אחר כך תמצא גם את הראשונות:

וישנתו וישכרו עמו, וברש"י מיום שמכרוהו עד אותו יום לא שתו, ונראה שמחמת שסעודה זו היתה פועל דמיוני על שמחת

קבוץ גליות של כל י"ב השבטים, ע"כ צ"כ בה כל השלימות, והיינו דהנה בהארידי' ששלשה שרים היו לפרעה שר הטבחים שר המשקים שר האופים, שהם לעומת שלשה כלים שבצואר, וורידין, קנה, ושט, ע"כ והנה מהות הצואר שהוא ממוצע בין הראש והגוף, וכמו שאמר כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"י שלכן בהמ"ק נקרא צואר שהוא ממוצע בי העולם העליון לתחתון כמו הצואר שבי הראש להגוף, עכ"ד, וע"כ לעתיד סת"י (תהלים קמ"ז) בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס, ובירושלמי זאת אומרת בנין ירושלים קודם לקיבוץ גליות, כי אי אפשר להתקב בלי הממוצע המחבר, וע"כ לסעודה זו שהיה דוגמא לקיבוץ גליות בא ג"כ רמז להשלם הצואר בשלשה שרים כנ"ל, וע"כ לעומת ש הטבחים כתיב וטבוה טבח והכן, ולעומת ש האופים כתיב שימו לחם, ולעומת שר המסעי כתיב וישתו וישכרו עמו:

ברמב"ן (פ' יוחי) שהחשמונאים עברו ש צוואת הזקן לא יסור שבט מיהוד והיו נוטלים מלכות לעצמם, וע"כ הגיע לה עונש שעם כל גבורתם והצלחתם נפלו כה בחרב אויביהם, והגיע העונש לפי שאמרו ד (כ"ב ג'): כל מאן דאחי ואמר מבית חשמונאי קאתינא עבדא הוא, שנכרתו כולם בענין זה והביא ירושלמי דאמר אין מושחים מלכ כהנים על שם לא יסור שבט מיהודה ד משום למען יאריך ימים על ממלכתו נ כתיב בתרי' לא יהי לכהנים הלויים, עכ"ר והנה הדברים מתמיהים מאד שעם כל צדקו וחסידותם העלימו עין ממקרא מפורש בתנ"ך ועוד הלא כל הסנהדרין היושבים לפני וכל חכמי ישראל וצדיקי ישראל עמהם, ולא לא העירו אונם למוסר שעוברים על פסוק שבתורה, וח"ו לומר שהעירו אותם ולאשם ובזוהר כזקן ממרא:

ונראה לומר בטעם שנטלו את המלכות דהנה בש"ס סוטה (י'): יהוה שקידש שם שמים בפרהסיא זכה ונקרא ש על שמו של הקב"ה, ויש לומר שמטעם ירש המלוכה על ישראל, שמלכות ישראל

← [ג] ויחן

שם ישראל נגד ההר (שמות י"ט, ב') ופירש"י למזרחו וכ"מ שאתה מולא נגד פנים למזרח. היינו עפ"י מאמר חז"ל (סוכה נ"ב.) לדיקים נדמה להם כהר, שהיה"ר נקרא הר, וע"י הציטול והאחדות שמרומזו בציבת ויחן, צטול היה"ר הנקרא הר, וזה נגד ההר שאתה צבת (להשי"ת) [זל"ז] הי' דבר המנגד להיה"ר, וז"ש וכ"מ שאתה מולא נגד פנים למזרח, היינו שבאחדותם ואהבתם אהבת רעים וכו' למזרח השמש לאור גדול, וז"ש נגד ההר למזרחו, והרמז לדברינו הנ"ל שעשו מהיה"ר טוב, וז"ש כל מקום שאתה מולא נגד פנים למזרח, היינו שאל יתיאש האדם צראתו כי היה"ר נלחם עמו, רק אדרבה שיראה מזה כי עדיין לא אצדה תקותו, כי עוד צו קוסטא דחיותא הנינוץ חלקי, כי אם הי' צנחנית מת בקדושה מה לו ללחום עמו, וצנחנים חפשי, וזהו כ"מ שאתה מולא נגד, היינו התנגדות היה"ר תדע כי פנים למזרח, כי הפנימיות זורח עוד. וזה שאמר הכתוב (תהלים כ"ז, ג') אם תקום עלי מלחמה בואת אני בועת, ר"ל אם תחנה עלי מחנה גדול של ס"מ, בואת, היינו בהמלחמה הזאת, אני בועת, כי רואה אני כי חי אני עוד בחיות דקדושה, וכמו צנחני חיל בהמלחמה כ"ו שהשונא יורה חלים יודע צו כי עוד הוא חי, שאם הי' מת לא הי' יורה חלים לנגדו:

If I
am
fighting
I am
still alive

וי"ל עוד ויחן שם ישראל נגד ההר. הר מרומז לגיאיות, שהוא דבר גבוה ונראה להיפך מעומק, והכנעתם ואהבת רעים צחי ויחן הי' דבר המנגד לההר, ולכן צנחי' זו לא היו חונים צמחלוקת, כי כל המחלוקת נמח מגיאיות, ולכן זכו לתורה שנקרא חיים, כמאחז"ל (שוח"ט תהלים קי"ט, י"ז) חיים היא תורה וכה"א (משלי ד', י"ג) נצרה כי היא חייה, ור"ל ע"ד שאחז"ל (תמיד ל"ב) מה יעבד אינוש ויחי' א"ל ימית

א"ע ופירש"י שם ישפיל א"ע, וכמו"ש צאידרה (ח"ג קל"ה. ע"ש) מאן דנחית מדרגי' אקרי מת, וכמו"ש צמד"ת (ויחי ב') אין מות אלא לשון השפלה, והנכנע יוכל לראות רוממות הצוב"ה, וכמו שאמר הכתוב (תהלים קל"ח ו') כי רם ד' ושפל יראה:

[ד] הנה אחז"ל (שבת ק"ד.) קושטא קאי. היינו התורה"ק שנקראת תורת אמת (צרכות ה') מדת ת"ת הוא קיים לעד, שהוא של מ"ת קיים לעד, משא"כ האורות של יי"מ וקיי"ס אף שהיו גדולים מאוד, כמו שאחז"ל (צוה"ק ח"ב נ"ה: וברש"י שמות ט"ו, ב') ראיה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל, לא הי' להם קיום, משא"כ האורות של מ"ת. והענין הוא כי תפארת הוא ממוזג מחו"ג שהוא קו אמנעי ואינו נוטה לאחת הקצוות, ולכן יש לו קיום, וזהו קושטא קאי. וזה שכתב צמיקו"ו (דף ק"ד: ע"ש) קול ה' צהדר (תהלים כ"ט, ד') דא יעקב, וכנודע מסה"ק שהדר הוא המלך השמיני ממלכין קדמאי, שהחזיר המלוכה לצעלי, ולפיכך ממנו מתחיל התיקון והחיות, ולא נאמר צו וימת (צראשית ל"ו, ל"ט), וידוע מש"כ בשם הרמב"ן ז"ל (ס' אמונה ובטחון פי"ט) עה"פ מה תעירו ומה תעוררו את האהבה עד שתחפץ (שיר ח', ד'), פירוש כשמגיע לאדם איזה התעוררות להצוב"ה אזי חיקף ומיד יראה לעשות לה כלי, כי חפץ הוא מלשון כלי, והתורה הוא החפץ והכלי להחזיק האור תורה"ק הגנוז בה. ד' ישים בלבו אהבתו ויראתו ואהבת רעים ונזכה לקבלת התורה ולצלוע קדושת התורה צתוכנו, וכש"נ (משלי כ"ב, י"ח) כי נעים כי תשמרם צננוך, וכדרשת חז"ל (עירובין נ"ד.) אימתי ד"ת נעים בזמן שתשמרם צננוך, וע"י שנצנע התורה"ק שהוא סמא דחיי נזכה להפליע כל המחשבות רעות והרהורים רעים, וגם כל המחלות שצקרבנו, ונזכה לרפואה בגוף ונפש, אמן:

[א] מעם לקריאת יום ה' נמלא בפרים

דברי הסה"ק, ובהרחב צי המשך הפסוקים (שמות י"ז ויבאו מדבר סיני ויחנו צו היינו שע"י השפלות וההפק רעים צאמת. ובהרחב ציאו ויחנו צמדבר, שאין לו פירו שאחר גודל ההכנעה שזכו חלקים לשבתו, וראו שזה וע"י הכנעה הזאת ראו צ וכ"א ראה שפ"ע וגנותו, משוזה ומעולה ממנו בכל רוח האמתים, ולזאת הי' רוחא ולגזרות להתחבר ול צמעות ומדות, אחרי שהול שכן הי' צעני כאו"א ממילנ עם חצירו נעשו ריעים או וזה הוא מתחילה ע"י צל הענוה נדק לא יכלו להתחב ואח"כ ע"י הפירוד הזה ול"ו, ויחן אחי' אחד בלב ולמחרת ר"ח אחרי שהתצ ונעשו צנחנים כעפר לכל, ו הצטול, וזה הוא החשיבות ר עם סגולה, כמאמר ד' (דצ חשק ה' צכס וגו' כי אחס ה עזמכס (חולין פ"ט.), וזה שאנחנו צני אצרהס, שאמר אנכי עפר ואפר, ועי"ז זכו סגולה מכל העמים, ואר בהנים וגוי קדוש (שמות נקרא היום יום המי

[ב] ואתם תהיו לי מו

G

ה' שלום ואהבה

שצו

שלום

חנוכה

לב

ז

ני שדרך זו לא
גובהו של בנין
מטה... והעבודה
יפול הבנין.

תירוצו לכל אלו התמיהות מבואר ע"פ הביאור שבמאמר הקודם, בדרכם של היוונים שלא גזרו תיכף על ביטול התורה, רק טפטפו תרבות יוונית, והחדירו באיטיות השכלה ופלוסופיה, ולאט ולאט משכו את רוב העם אחריהם, עד שבתוך עם ישראל נתייסדה "תנועת המתיוונים"... ונוצר מצב שבו הוצרכו היראים ללחום מלחמה כפולה, מבית ומחוץ, מפני שרוב העם לא הבינו על מה מרעישים הת"ח כ"כ, שהרי לא גזרו היוונים שלא לעלות קרבנות, רק ש"פיתחו את ההשכלה"... וטענו, אם כבש טוב לקרבן, גם חזיר טוב... כידוע שהעלו חזיר להקרבת הקרבן.

הודאה על שנתן ה' בלבינו לעשות מלחמה

ל התשועות ועל

וכך גם נהגו לגבי השמן שלא גזרו לא להדליק את המנורה כלל, והראיה שהרי יכולים היו לשפוך את השמנים לגמרי, ולמה רק טמאו אותם? אלא שידעו היוונים, שאם ישפכו את השמנים יתעורר העם למלחמה נגדם, ולכן זרעו רעל בלב פשוטי העם נגד התקוממות המלחמה, בד בבד עם זה שהעבירו על הדת, והאיך? מחד גיסא טמאו את השמנים וכדו', ומאידך השאירו שמן להדלקה, והרי קודם לכן כבר הקדימו להסית את רוב העם לתרבות יון, ואז נמצא שכשבאו היראים ורצו ללחום, אמרו להם העם, מה נורא כ"כ? והלא יש שמן להדלקה, והלמדנים שביניהם עוד ידעו להוסיף, דהלא כשאין שמן טהור מותר להדליק גם בטמא כי טומאה הותרה בציבור וכו', והגיע מצב ששלטו על העם כ"כ בחזקה, עד שגם היראים רפו ידיהם מללחום, ולא עלה על הדעת לאף אחד ללכת לעשות מלחמה כלל!

זה שאלות: א)
פורקן וגבורות,
על המלחמות,

י מובן, שבדרך
ואילו כאן היה
י, ורשעים ביד
הגדול שנמסרו
הור? אתמהא!

וזהו שדרשו חז"ל (פסחים פ"א א) עה"פ "שדי כמגדלות" - אלו ת"ח, שהם רואים בעיניהם ע"י תורתם את הסכנה שבשנויים הקלים, והרי דומים הם לעומד על המגדל ורואה שהאויב בא למרחוק, וכך מתריעים הת"ח על הסכנה בעוד מועד, אבל ההמון כאמור, לא ראה ולא ידע, ובודאי שלא היה יוצא למלחמה כלל וכלל, ובמצב נורא שכזה היו צריכים נס כפול, שכיון שהיו מעטים וחלשים נגד מרובים וגיבורים, ניצחונם הוא מעל הטבע, לפיכך לא היה עולה על דעתם ללכת ללחום, וכדי לנצח במלחמה היו צריכים קודם את הנס של "על המלחמות" שילבשו החשמונאים רוח מלחמה, (והיה זה ע"י מעשה בביתו של יוחנן כה"ג שעוררה אותם למלחמה כמבואר במגילת אנטיוכוס), ורק אז יוכל לחול הנס של ניצחון החלשים

ת ולהלל לשמן
מדוע לא תקנו
זה וכדו', [ראה
קנה] והן אמנם
י המן גזרו על
זרות, אך אינו
יצחון המלחמה
ה לכל הפחות
ילה על הניסים
שב נס ההצלה

It's slow
attack on
Jä...

People didn't
understand
what the
fight was -
"was it really
so bad?"

They didn't say
"don't fight the
Jä", they
just made it worse

People said,
"why fight,
we still have oil?"
האמת היא?

They recognize
the problem of
even small changes
They can see
the "far" like someone
in a tower
We needed double
help - 1) weak
to defeat strong
2) We needed to
wake up and
realize there is a
battle here!

8

שלום

חנוכה

לב

שצח

את הגיבורים, ונמצא לפי"ז, שעיקר ההודאה ועיקר הנס הוא דוקא ב"על המלחמות" שמודים אנו לה' שנתן בלבינו עוז ואומץ לעשות מלחמות!

וזהו גם הפירוש "רבת את ריבם דנת את דינם נקמת את נקמתם" כלומר: שאת המלחמה שהיו צריכים כל העם לעשות ולא עשו מפני קרירותם, עשה ה' במקומם, וזהו רבת את ריבם, אתה רבת את הריב שהיו הם צריכים לריב!

על גאולתינו ועל פדות נפשינו

מעתה יובן גם ההמשך, של מסרת טמאים ביד טהורים וכו' שבתחילה אמנם עזר ה' ונצחו המועטים את המרובים והחלשים את הגיבורים, אך עדיין אין זה די, שאף שניצחו החשמונאים ונכנסו לירושלים וזר הניצחון על ראשם וכו' הלא בתוך עם ישראל ישנם "מתיוונים" רבים, ויכלו לפתות את כל ההמון, ולהתגבר באותו זמן, ולהקים "ממשלה" להניף דגל "המתיוונים", וכבר מאז קודם המלחמה סגדו המתיוונים לאילי השכלה של היונים, והרכיבם אלוף לראשיהם, ועתה ינצלו את ניצחון החשמונאים על היונים, ויכבשו את הנהגת האומה כולה, כמו שעשו הציונים היום בארץ ישראל, ובזה לא השגנו את המטרה העיקרית כלל, שאמנם גאולת גופינו יש כאן, אך "פדות נפשינו" אין כאן.

In response to question 2, even winning to battle wouldn't solve the problem if there were still Jews who didn't understand why we were fighting

ואדרבא קשה מלחמה זו כעת מבראשונה שנהיה בגלות תחת המתיוונים שיודעים האיק לעקור ולשרש כל זיק של קדושה, וכל ההמון יתקומם אף הוא ויטען שצריך פשרה בין החשמונאים למתיוונים וצריך להיות ב"דו קיום" ... וצריך אחוה שלום וריעות, וצריך, וצריך ... ויצוצו להם כל מיני מפלגות למיניהם שירגיעו את סערת רוחם של החשמונאים "העקשנים והממורמרים", עד שיקבלו כל היראים לדבר ה', תדמית של "חרדים קיצונים" שאינם הולכים לצבא, ולכן הוצרכו לעוד נס נוסף שיקיים את הנס הראשון, שהצליחו החשמונאים לכבוש את המלוכה, ולהקים את העם משפלותו הרוחנית, ולטהר את המקדש, ולהדליק נרות בטהרה בחצרות קדש [בחצרות קדשך דוקא, ולא כמו שראיתי בחנוכה מול שערי חסד על בנין אחד נרות חנוכה בפאר והדר, והדליקו שמונה נרות כבר ביום הראשון ... ובתחילה חשבתי שאולי מחמירים הם כדעת ב"ש להתחיל משמונה נרות אך לא פחתו ביום שני וביום שלישי אלא כל הימים שמונה נרות ... ומובן

In fact, it makes the fight harder

שהדלקה כזו החשמונאים הד

טמאים ביד ט

וזהו מה שנ ניצלה מיד היוני שהצליחו לכבוש וכן רשעים ביד בידי המתיונים. המתורבתים עו

ובזה יובן י היה גם בזה נס בהצלת הגוף, וז הטומאה, וטהר הפילוספיא והה הזאת שאין מש כששמירת התור ובעולות, כי אם ונמצא, שכו

כך למדים אנו באי עולם, שרק ולא דבר זולתו!

ד ענבים זה יהודה
סוף דהנה בשיט
שם שמים בסתר
משמו של הקב"ה
י זכה ונקרא כולו
י ייאל דהנה דריכת
היין היא התגלות
קיד בענבים והוא
א את העלים שבו
ועל למינו לקידוש
ל הבראה נמצאת
בחרח"ו דכל דבר
בו ד' אותיות הוי'
ולכש להיות נראה
שמו יתב בגלוי
כוש ומוציא את
יקרא יהודה דורך
מחותנו
שמשיך זרעו של
ייום היינו דיוסף
דרש וס' פ"ד) מי
וייאל שזה שיוסף
בכונה מיוחדת.
מחשבים מאד
כן הוא ברחובות
דבחרבן בהמ"ק
לחיצונים וע"כ
ל מעשהו בסתר.
מסיל בשער
שיי בסוס ויהי
ובלבו ה' כאש
כדי שקדושתו
מידו חיצונים.
האמיר הגדול
ורדש שהי' עוסק
שע שוהי בימיו.
זעמיר עצמו כ"כ
ת צריכו לראות
י ייאל ע"כ היתה
ש בסתר וע"כ
חו מי בתחבולה
רבה בכבוד גדול
שגלוי וכו' חסרתי אינו שלמים אלא על מוח
וכחות החיצונים אינם שלמים אלא על מוח
אסל אין סותחין בו חלונות לראות את נגונו
הוי קבל וקיים וכן (נגעם ס"ב מ"ג) בית
והי' מקיים בעצמו (סנהדרין י"ד) לעולם
שוהי רבוחת יותר ויותר מאם לא הי' מושל
לצדיק חי עלמין. וזה גרם שלא האמין להם.
האדם והי' סיפק בידו לעשות ככל אשר
שאלו עניניו. מ"מ הוא חי היינו מרכבה
לצדיק חי עלמין. וזה גרם שלא האמין להם.
שוהי רבוחת יותר ויותר מאם לא הי' מושל
לצדיק חי עלמין. וזה גרם שלא האמין להם.
האדם והי' סיפק בידו לעשות ככל אשר
שאלו עניניו. מ"מ הוא חי היינו מרכבה
לצדיק חי עלמין. וזה גרם שלא האמין להם.

וכן הוא באדם עצמו שהוא שפל ברכ אין
בכה החיצונים לדרך אחרינו כ"כ אבל זה
שהוא מושל בכל אמ"צ וגלוי וידוע לכל
בדאי כל כחות החיצונים שבעולם היו
מתקשים אחרינו והוא הי' סיפק בידו
ואעפ"כ הוא מרכבה לצדיק חי עלמין היא
רבוחת גדולה מאד. ע"כ לא האמין להם:
אבל ייאל את העגלות אשר שלח יוסף
לשאת אותו. ולכאורה יש לדקדק למה
להלכים להוריד מצרימה. כי אי' גבוהה מכל
האצות. וכן אמר יוסף רדה אלי אל תעמוד.
והורדתם את אבי הנגיף ונראה דבכל ענין
העגלות רמו יש בדבר. כי אופני העגלה
הסובבים [שעל שם זה נקרא עגלה ע"ש
האופנים הסובבים] בעיגול מורים שזה
שלמעלה בתכלית כרגע יורד למטה. וזה
שבתכלית הירידה למטה משם מתחיל לעלות
למעלה. והוא רמו לאדם שאפי' במצבו
שבבתכלית הירידה אל יתיאש. אדרבה יתן
אל לבו אולי וזהו העת האחרונה של הירידה.
ומעתה תתחיל העלי'. וכן כשהוא בתכלית
העלי' יתן אל לבו אולי הגיע לתכלית העלי'
ומעתה יתחיל לרדת כי גלגל הוא שחור.
וזהו הרמו ששלח יוסף ליעקב עגלות
שכל יצמער הרבה על ירידתו למצרים.
שזו הירידה עלי' תהי' לו. וזה לשאת אותו.
שהוא לשון עלי'. ולא הזכיר לשון ירידה
כלל. וזה עצמו הוא שנזכר יעקב, שמאחר
שיוסף שלח לו רמו כזה בודאי לקח גם בחי'
זו לעצמו ואפי' כשהוא מושל. בארץ מצרים
ובתכלית העלי' לא סר מגול ענינו לחשוב
אולי זהו הרגע האחרון של העלי'. ומעתה
תתחיל הירידה וע"כ לא גבה לבבו. והוא
שפל ברכ כמו בירידה. וע"כ אין עוד רבוחת
יותר שעמד בצדקתו עם כל גדולתו מאם לא
הי' מושל. ובאמת כך היתה מדתו של יוסף.
הוא יוסף הרועה את צאן אביי' הוא יוסף
שנעשה מלך. שמדה זו הועילה לו בכל
עזותי חיי הן כשהי' בצרה ובתכלית. וזה
בגדלותו בתכלית. וע"כ כשתכין יעקב מענין
העגלות כונת יוסף או ורחי רוח יעקב
אביהם
אמרתה הפעם אחרי ראיתי את פניך כי
עורך חי. נראה לפרש דהנה
הזה"ק (כ"ב) מקשה על צוואת יעקב
להעלותו ממצרים לקברו במערת המכפלה
אן הוא רחמנא דאבא דשכב לון בלחודיהו
במצרים. ותייר שכתב הוכח דלא ישתצון
זרעו. ועדיין אינו מוכן דמ"מ היתה זכותו
מקילה מעליהם השיעבוד:
ונראה דהנה יעקב והשבטים היו כדמיון
שמים המאירים לארץ. ובזה"ק
(ר"ז) מאן שמים דא הוא רוא דאבין ורוא
דאבין דא יעקב. והשבטים הם כנסת ישראל
גוי אחד בארץ. ויוסף הוא צדיק יסוד עולם
דאחיד בשמים ובארץ. וע"כ חיבור יעקב
עם השבטים הי' באמצעות יוסף כי הירחוק
ביניהם גדול וצריכין לאמצעי. ובהו יש
לפרש הא דיוסף ישיב ידו על עיניך שהוא
יהי' בן משך ביתך להאיר באמצעותו
להשבטים:
דהנה ביוסף כתיב וינס יוצא החוצה. וכלשון
דכתיב באברהם אבינו ויוצא אותו
החוצה שדרשו (כ"ר פ' מ"ד) שהגביו
למעלה מכיפת הקיע ועשה אותו למעלה
מסדר הטבע. וזה עצמו הי' ביוסף שבמדרש
(פ' פ"ו) שמטרונו שאלה את ר' יוסי אמרה
לו אפשר יוסף בן שבע עשרה שנה הי' עומד
בכל חומא הי' עושה הדבר הזה. והיינו
שהיא שאלה שאין זה בכה הטבע. אבל
התירוץ הוא שהגובה למעלה מכח הטבע.
וזהו שבמדרש (שם) קפץ בוכות אבות המד"א
ויוצא אותו החוצה. והפירוש שזה שהי' לו
ליוסף כח מלמעלה מסדר הטבע הי' לו
בוכות אבות:
ולמעלה יי' דמאחר שיש בו כח למעלה
מהטבע שוב אין טבע ריחוק המקום
מפסיק בעדו. ואחא היא לו אם יעקב הי'
נקבר אצלו במצרים או נקבר בא"י. ומעתה
מוכן התירוץ של הזה"ק דמאחר שהובטח
שלא ישתצון זרעו ולא יהי' בבחי' כנסי'.
או יוסף דאחיד בשמים וארעא יהי' לאמצעי
בינם ובין יעקב ואחא היא אם נקבר הכא
או חתם דלגבי יוסף אין ריחוק המקום
מולדתו מלגבי.

גנבה מזכיותיו, וכשפקד
עם שיהיה להם בן לעת
כה להם מזכיותיהם, לכן
זה להם בן כמזכר בקרא
ופקד השי"ת וקיים להם
הוא שלא ינכח להם
שנתן להם הוא לקיים
היה מצטיה להם קודם,
ס בן אז היו מנוכס

Perf
of
was
with
same
and
as
he
about
by

וימל אברהם את יצחק בנו כאשר צוה
אותו אלהים (כא, ד). מאי כאשר צוה
אותו אלהים, צוודאי בן עשה? אך דרך כל
הנביאים, בשעת יחוד דבר ה' אליו, היה אז
צהירות ביותר, מה שאין בן בשעת דבור דבר
ה', נעלם מהם אותו הצהירות הראשון כמו
שהיה להם בשעת ניווי. אבל הצהרה אצלו עשה
המאזה באותו ההתלהבות ונאותו הצהירות כמו
שהיה בשעת הדיבור אליו ה', וזהו כאשר צוה
אותו אלהים. (השמטות)

יצחק עשה לי אלהים ב' (כא, ח). הנה
שכוונת השי"ת צמה שפקדה לעת
זקנתה, ולא כדרך כל הארץ בשני נעורים, כדי
שצטער על זה, ואחר כך כשיפקוד אותה יהיה
שמחה גדולה, כי הדבר שצא צנקל עלי שום
צער אין זה שמחה. וזהו פירוש "צחוק עשה לי
אלהים", פירוש אלהים צחינת דין (ב"ר לג, ג),
שמנע ממני פרי צטני עד עתה זמן רב, עשה
לי צחוק ושמחה.

From
צח
comes
הנה

וזהו רמז צפסוק (תהלים קיח, כא) "אודך כי
עניתני", ועל ידי בן "ותהי לי ישועה", כוונת
הענין הוא צביל הישועה. וזהו גם בן כוונת
הפסוק (שם כב) "אבן מאסו הבונים" ואחר כך
"היתה לראש פינה" ואמר מאת ה' היתה זאת
(שם כג), כלומר צה שעניתני צתחילה ואחר כך
צא הישועה, צה אני מצין כי מאת ה' היתה
זאת, ולא בן כשהשי"ת נותן לאדם הטוב
מנעוריו, אינו מצחין שהוא מהשי"ת, ואומר
מקרה הוא, אבל כשיש לו רע צתחלה, ואחר כך
משמח אותו הצורא צרוך הוא צישועתו, ופודה
אותו מצרה וצוקה, אזי מצחין שצהשגחת
השי"ת כל העולם תלויין, ומאתו היתה לו זה,
וזה הוא נפלאה צעיינו.

When
the
Kad
of
Fob
a
one
recom
that
from

שרה כאשר אמר, פירוש
ס בן. ושלא תקשה למה
הצחוק "ועש ה' לשרה
זה העשייה שעשה היה
וסמו, וממילא על ידי זה
לנכות מזכיותיהם, כי
הצטחה, ומלד הדין אין
: שהיה להם בן, כאשר
כצחוק לקיים הצטחתו

שפרשם לך לך קודם שכל
לו השי"ת שתלד לו שרה
ג יט) אבל שרה אשתך
וצה שעשה אברהם אצלו
היו זכים וצלולים, שהיה
לא רצה לנכות ממנאות
צרה הקצ"ה שמנאות אלו
שמדו ויתקיימו לדורות
אל, לכן הצטיה לו קודם
לא ינכה ממנאות שעשה
הצטיה לו קודם המילה
עם כצחוק לקיים הצטחתו,

didn't
at
mic
- se
- 1334
- 1334
- 1334

ואמר זה היום עשה ה' (שם כד), כדי שעל
ידי בן נגילה ונשמחה צו. והענין שצהשפעות
השי"ת יש צחינת המקצלים צי כיתות, יש כח
אחד שהם משמחים עצמם צהשפע עצמו, ויש
כח צי שהם חכמים ומשכילים האמת לאשורו,
ושמחתם שעל ידי השפע הזאת רואה איך
שהשי"ת משגיח צעינא פקחא ומראה חיבתו,
היש שמחה גדולה מזה שידע האדם שמלך
אדיר גדול ונורא משגיח עליו. וזהו שאמר
דוד זה היום, דהיינו האור והטוב (זוה"ק ח"א
קלב:). שהשי"ת משפיע, עשה ה' נגילה
ונשמחה צו, צהשי"ת עצמו (ילקוט שמעוני
תהלים רמז חתעו).

וזהו הענין וזרח משעיר למו הופיע וכו'
(דברים לב, ב), הנה לכל מצין יקשה, הלא כבר
חלקו עשו עם יעקב קודם הלידה עם שני
עולמות, זה נטל חלקו צעולם הזה וזה נטל
חלקו צעולם הצא (תד"א פ"ט), אם בן מהיכן
אנו מקצלים שפע עולם הזה? ואם תאמר שכל
מצוה, הא שכל מצוה צהאי עלמא ליכא כנודע
(קידושין לט:)? אלא הענין שכל אדם מישראל
צריך לעבוד הצורא צדיקות והתלהבות הנפש
מאוד בכל עת ורגע, כמו שהשי"ת משגיח עליו
בכל עת ורגע, ואינו מניח אותו חלילה צלי
השגחה אפילו רגע אחד, וזהו רחמנות השי"ת,
שמראה לו לפעמים לאדם שמשגיח צנותו
שפע רב, ואין זו שכל מצוה, רק הכוונה לעבדו
על להצא, ואז אפילו על פי פשוט יכול להצין
שהשי"ת משגיח עליו ואינו מניחו רגע צלי
השגחה. וזהו כוונת "וזרח משעיר למו", מחלק
השייך לשעיר, וכן הופיע וכו', היינו קושיא
הג"ל. והתירוץ "מימינו אש דת למו", רצה
לומר מה שנותן להם חלק משעיר הוא
מימינו, מחמת אהבת השי"ת המכונה צשם

How can we
get one of
still it that
was given to
130?

One must have
in צדיק
constantly, just
he never
targets about
is even for a
moment

[תרמ"ג]

במדרש¹ יודיע דרכיו למשה לבני ישראל עלילותיו² בר' כותוב

ק"ו, דאיתא³ המשתתף בצערן של ציבור

זוכה ורואה בנחמת ציבור וכן כותוב

באבילות הזורבן (ישעיה ס"ו) שישו אתה

משוש כל המתאבלים בו⁴, וצריך הבנה אם

הפירוש שיראה בבני ירושלים אם יהיה

בימיו מדוע לא יזכה כמו כל הדור, ואי

הפירוש שיחיה עד הבנין והלא כמה

צדיקים שנסתלקו מקודם, רק הפירוש

שזוכה לראות בנחמת ציבור גם תוך הצער

כי הגלות הוא רק הסתר, אבל מי שזוכה

להסיר ממנו ההסתר כפי בירור זכות לבו

כך יוכל לראות בנחמת ציבור וכמו שכתוב

שישו אתה כמו בחינת כנסת ישראל

בעצמה אם כי היא בגלות עם כל זה

השמחה גנוז בה, כי יודעת שעתידה להיות

עטרה בראשו של מלך, כן מי שמשותף

עמה בצערה זוכה לראות גם בשמחתה, וזה

נתיקים במשה דכתיב (שמות ב' י"א) וירא

בסבלותם לכן הראה לו הקב"ה הגאולה

ומתן תורה שזה היה כל תכלית הגלות

כדאיתא במדרש⁵ שגלות מצרים היתה

הקדמת יסורין קודם התורה, וכל הגליות

שאחר כך עד עתה הוא הכנת יסורין קודם

עולם הבא, ולכן כמו שאז היה כאשר יענו

כן ירבה בו (שם א, י"ב) כן בכל הגליות, וכיון

שהשבר של ימות המשיח יעולם הבא הוא

בלי קצבה, לכן גם הקדמת היסורין הם בלי

זמן וקץ, ונחזור לדברינו שהראה לו הקב"ה

האור הצפון ומיוחד להיות נולד מזה הצער

וזהו שכתוב יודיע דרכיו בו, מה שבני

ישראל ראו אחר כך כשגמר בפועל, וזהו

¹ עלילותיו במצרים כדי שיספור ישראל עלילותיו שעשה

² חקירות למצרים (שמו"ב ב' א).

³ תנא דבי איליו וטא, א.

⁴ ענין חפצתו ל ע"כ.

התורה רק על ידי יסורים בו, וזה שכתוב

(שם ב) בלבת אש מתוך הסנה שהראה לו

שחך החושך של הגלות יש החלכות

גדול של קבלת התורה, רק שאין יכולים

לקבל קודם יסורי הגלות והוא כמו שכתוב

(שם י"ב) בהוציאך בו, הנה משה רבינו ע"ה

אמר (שם י"א) מי אנכי בו וכי אוציא ודרשו

חז"ל, מה זכות יש להם, וחלילה שילשון

רבינו משה ע"ה על ישראל אשר בחר בו ה'

יתברך ומסר נפשו בעבורינו בכל עת, אכן

בוודאי מאחר שהיה מיוחד לשליחות, ידע

הגלות על בוריו, והבין כי עדיין אינם

מוכנים להגאולה כי בעוד הגלות שולט

נבטה מפתח של הגאולה וכמו כן מדרגות

משה רבינו ע"ה שהוא היה הגואל המיוחד

היה נבטה לכן אמר מי אנכי בו וכי אוציא

בו, וה' יתברך השיבו (שם י"ב) כי אזיה עמך

בו, בהוציאך בו, והיינו כי החושך יכסה

ארץ (ישעיה ס, ב), ותיקף כשיצאו מן הגלות

ישתנו למעליהם ויתרוממו ויתקיימו אצל

זהו סיני כענין שכתוב (שמות י"ט, ד) ואשא

אתכם על בנפי נשרים בו, שבאו במדברות

מרעמס לסוכות⁶, והכל רמז על המדרגות

שנהפכו כרגע להיות אנשים אחרים, וכמו

כן יש לנו לקנות בגלות המר הזה שלא

להיות נושא חס ושלום בראות שפלותינו

מלכר ומלאנו שאין מוכנים לשום מדרגה

קטנה של מדרגות אבותינו לומר איך נוכל

לעבוד בבית המקדש ולראות פני ה' שלש

פעמים בשנה, כי כשיתן ה' יתברך ויגאלנו,

יתעורר הפנימיות שיש בנו להיות נהפכים

כרגע לעלות למדרגות עליונות כבשנים

הקדמוניות בנ"ל, ה' יתברך ימהר גאולתינו

במדרש בימינו אמר:

¹ שמו"ב ג, ד.

² שמו"ב ב, ד, ג, א.

³ ילקוט ד"א, רח.

⁴ יודיע דרכיו למשה, שחוריי ודך חקן למשה שנאמר

והטעם כי מעט אשר משיג אדם בוכות
מעשיו, שקול נגד הרבה השגות הבאין
לאדם במתנה, ודבר הבא בעבודת האדם
הוא קיים לעד, ועל ענין זה נאמר (תהלים ל',
י) יראו את ה' קדושו כי אין מחסור ליראיו;

[תרמ"ב]

ב"ה שמות בקיצור על מה שכבר נכתב

במדרש אהבו שחור מוסר (משלי י"ג, כד),
היינו ממש בכל יום כמו שכתוב

(תהלים ע"ג, ד) ותוכחתי לבקרים, וכמו שכתוב

חז"ל יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום

וכל זה לטובה שעל ידי הטיעה שיש

בראשיתו מקבל אחר כך הטובה בשלימות.

וזה שכתוב (שמות א, א) ואלה שמות בו'

להודיע חיבתו בשעת הירידה להגלות?

להודיע כי לא מצד שפלות היה, רק ואהבו

שחור מוסר, ועל הכל קיבלו שכר, וכמו

שכתוב (שם י) ויעבדו בו בפרך שמלבד

העבודות היו עובדין עמהם בלב רע ובשנאה

גדולה, כן היה אחר כך הגאולה וקורבת

הקב"ה אותם בחיבה יתירה, כמאמר (שם י)

כאשר יענו כן ירבה, ויש לכל איש ישראל

מאלה הדרכים בכל יום, לכן מזכירין

יציאת מצרים¹ ותיקנו קודם קריאת שמע

ותפלה שיש בכל יום התחדשות מעשה

בראשית בכח עשרה מאמרות, רק שיש גם

כן התנגדות וצריכין לגאולה, ואחר כך

מרגישין והתחדשות עשרת הדברות והתורה

כמו שכתוב במדרש² שאין יכולים להשיג

והסתרת פניו עכשיו אני אומר לך כי לא ידאני האדם והי'

כשנקשר לא בקשת, ואיך יהושע דסכני בשם ר' לוי

אנפ"כ הראה לו, שכר יחסור משה פניו, ודבר ה' אל

משה פנים אל פנים, וכשכר כי ירא' יחרא מנשה אליו,

וכשכר צוהבטי, ותמונת ה' יבטי' (שמו"ב ג, א).

¹ סוכה ב' ע"ב: קידושין ל ע"ב.

² רש"י שמות א, א ר"ח ואלה שמות בני ישראל.

³ ענין תניא ד"א, מו.

⁴ ברכות פ"א מ"ח.

והללו מחייבים, וגו', אלו ואלו דברי אלקים חיים; ונמצא דכל החילוקי דעות ייחלופי שיטות הם הגדלת התורה והאדרתה הנולדות דוקא בכוחה של שכחת התורה.

ד. וחידוש עוד יותר גדול יוצא לנו מכאן כי מרובה היא מדת הבלטת כוחה של תורה שבעל פה המתגלה במחלוקת הדעות, מאשר במקום הסכמת הדעות. כי הלא בהך דאלו ואלו דברי אלקים חיים כלול הוא היסוד כי גם השיטה הנידחית מהלכה דעת תורה היא, אם רק נאמרה לפי גדרי המשא ומתן של תורה שבעל פה. והיינו משום דתורה ניתנה על דעתם של חכמי התורה (לשונו של הרמב"ן) ואם יעמדו למנין אחר כך ויכריעו כהדעה הנידחית, מכאן ואילך תשתנה ההלכה אליבא דאמת (יעוין אור ישראל פרק ל' בהערה). ונמצא כי מחלוקתם של חכמי תורה מגלה את כוחה של תורה שבעל פה הרבה יותר מאשר הסכמתם. מלחמתה של תורה אינה אופן אחד בין האופנים של דברי תורה, אלא שמלחמתה של תורה היא יצירה חיובית של ערכי תורה חדשים, שאין למצא דוגמתם בדברי תורה סתם.

ה. על כן יאמר בספר מלחמות השם את זהב בסופה. ופירשו חכמים אפילו אב ובנו רב ותלמידו נעשים שונאים זה לזה, ואינם זזים משם עד שנועשים אוהבים זה לזה. בהשקפה הראשונה הדברים הללו באים להשמיענו את הרבותא בגודל כוחו של חיבור-האהבה הטמון בדברי תורה, דהיינו שכוחו של חיבור-אהבה זה גדול הוא עד כדי הבטחת הריעות הנאמנה אפילו לאלה שמקודם נעשו שונאים זה לזה. לפי הבנה זו הרבותא היא בכאן כי למרות השנואה של שעת המחלוקת, הרי לבסוף באה היא האהבה ומכריעה אותה, ואינם זזים משם עד שנועשו אוהבים. אבל מכיון שנתבהרה לנו הנקודה כי מלחמתה של תורה היא מדרגת יצירה חדשה נוספת על מדרגת דברי תורה סתם, הרי בהירות זו תלמדנו לדעת שאין הענין בכאן שהאהבה לבסוף באה היא למרות המחלוקת הקודמת, אלא שכך הוא דרך נידולה של אהבה זו שהיא נולדת ומתגדלת דוקא על קרקע המחלוקת הקודמת. מפני שכל אהבה מגיעה למרום פסגתה בשעה ששני הצדדים ייש להם שותפות של יצירה, ושני הצדדים המתנגחים

היא שעבודם של ישראל בהוה. שלש מלכיות הקודמות הם שעבודם של ישראל בעבר. אם באנו לחקור בשעבוד אדום שלנו, אחרי ענין אשר התחלתו היא בצרת השעבוד של שלש המלכיות הקודמות, והוא הולך ונמשך בלי הפסק עד ימינו אלה, לא נמצא כזה לא בשעבוד בבל ולא בשעבוד מדי, כי אם דוקא בשעבוד יון. הלא כך קבלנו מפייהם של חכמים כי יוסי בן יועזר ויוסי בן יוחנן אשר היו בימי פולמוס של יונים, היו הראשונים שעמדו במחלוקת בדיני התורה (הפלוגתא הראשונה בדין סמיכה ביום טוב). והיינו שעל ידי שהחשיכה יון את עיניהם של ישראל בגזירותיה שגזרה להשכיחם תורתך, הרי החשכה-השכחה זו גרמה לידי המחלוקת הראשונה בסנהדרין היושבים בלשכת הגזית. באופן כי ריבוי הדעות וחילוקי השיטות במלחמתה של תורה עד ימינו אלה, הולך הוא ונמשך בקו ישר מהחשכת עיניהם של ישראל על ידי השכחת התורה של גזירות יון. ובכל כי האי גונא עשויה היא הסקירה החיצונית לתפוס את ריבוי הדעות ואת חילוקי השיטות כשיור בגאולת יון, שהרי עם כל הישועה והפורקן של נצחון החשמונאים עדיין מתגלגלת היא אתנו אותה הצרה אשר נולדה על ידי הפולמוס של יונים. אמנם מתוך דבריהם של חכמים למדים אנו תפיסה יותר מעמיקה בגופו של ענין, כמו שיתבאר לפנינו.

ג. פעמים שביטולה של תורה זה הוא קיומה שנאמר אשר שברת יישר כוחך שישברת. מעשה שבירת הלוחות היא מעשה של קיום תורה על ידי ביטולה. והרי אמרו חכמים שאלמלא נשתברו הלוחות לא היתה תורה משתכחת מישראל (עירובין נד). נמצא, איפוא, כי שבירת הלוחות היה בה גם משום השכחת התורה. למדים אנו מכאן חידוש נפלא כי אפשר לה לתורה שתתרכבה על ידי שכחת התורה, עד כי באופן זה יתכן לקבל יישר כוח עבור השכחת התורה. ופוק חזי מה שאמרו חכמים כי שלש מאות הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה והחזירום עתניאל בן קנז בפלפולו. והרי דברי תורה הללו של פלפול החזרת ההלכות, הם הם דברי תורה שנתברו רק על ידי שכחת התורה. ולא עוד אלא שכל ענין המחלוקת בהלכה אינו אלא מצד שכחת התורה, ואף על פי כן הלא כך אמרו חכמים אף על פי שהללו מטהרין והללו מטמאין, הללו מוסלין והללו מכשירין, הללו פוטרין

לפיכך

והוא

הוא

הוא

הוא

הוא

בהלכה הרי הם שותפים ליצור של ערך תורה חדש, אשר שמו הוא מלחמתה של תורה.

ו. וחוזרים אנו בזה להתחלת הדברים. מציאות של מחלוקת בדברי תורה ההולכת ונמשכת עד ימינו אלה נולדה אמנם בחושך יון, מכל מקום אין מציאות זו שיור בגאולת יון. אדרבה, פורקן החנוכה על ידי בית דין של חשמונאים הוא נצחון על חושך יון, על ידי הוצאת האור מתוך החושך עצמו. יגדיל תורה ויאדיר — על ידי שכחת התורה. ביטולה זה הוא קיומה. בעוד שמפלתן של בבל ושל מדי היתה אמנם רפואה לשעבודה של כנסת ישראל, הרי מפלתה של יון היה בה גם משום רטיה אשר הוכנה מתוך המכה עצמה. כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך, והנה בתוך השכחה עצמה פתחו פיהם מעינות תורה חדשים על ידי פלפולה של תורה המתחדש לבקרים, לשם החזרת בירורה של תורה ההולכת ומשתכחת. חנוכה היא הקביעות האחרונה בסדרי זמנים של מועדי דורות. מכיון שגם בגוף החושך של השכחה עצמה יתכן למצא נצוצי אורה של ריבוי תורה, שוב אפשר הוא בכחה של סגולה זו לצעד במסילת השכחה הארוכה של גלות אדום המובילה עד אחרית הימים. "אז אגמור בשיר מזמור חנכת המזבח."

This ability to find light in the darkness carries us through the long exile of spiritual...

מאמר ד

א. אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של חנוכה. והיכן צונו? רבי נחמיה אמר משאל אביך ויגדך (סוגיא דנר חנוכה בפרק במה מדליקין). כמה מצוות מדברי סופרים יש שקדמו לנר חנוכה, כגון מקרא מגילה וכדומה, ואף על פי כן לא מצינו שנקבעה שקלא וטריא זו רק בקשר עם מצות נר חנוכה. ובכדי להבהיר לעצמנו יחוד ענין כללי זה דוקא בסוגיא דנר חנוכה, נבאר מקודם את תוכן ענינה של מלכות יון ביחס לתורה ומצוות.

Why קורא by חזקוני? does he explain that it is based on יעקב יצחק? Why not have the light (נר) by itself (as example)?

ב. "כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך." לכאורה השכחת התורה על ידי מלכות יון

Isn't together included in being removed from חוקי יי? (אין?)

היא על ידי גזירות של ביט זה מספיק, כי מצד זה אין היא נכללת בהעברה מעל ו רצונו של מקום הוא וכשם ובודאי דביטול תלמודה ש זאת מצינו שבמטבע של ע לעצמה, בודאי שלא על הנד עצמן מתכוונים הדברים. ה הזו אשר מחמתה חולקת ו שמהלך הדברים הוא כמו ש

ג. הפרישה מדרכיהם ש מומרות, מינות, אפיקורסות לנו עוד שם בכיון זה. שה על קרן השור שאין לכם ה שלילת החלק באלקי ישד נמצאהו מיוחד ליון.

וביאור הדברים כך הוא כנסת ישראל ליון. מחדא ני עיניהם של ישראל; ומאידך לשון כי אם בשפת יונית שם, יפיפותו של יפת בא להתנגדותה של יון לישראל

ד. מדבריהם של נביא ילכו בם, ופושעים יכשלו ב הם. והתנגדותם זה לזה ה אבל יש אשר ההתנגדות : כאשר על הגוון יש לשניה אותו השביל עצמו, ומכל אותו פרצוף של הרע אשד ביותר, דוקא אותו פרצוף מלחמתו כלפי שרשיו ש

מחנה צרי לאור
(סיקור) תורה והסוד
אור לאור אברהם (ס"א)
[ספר י"ד ר' ראובן אברהם (ס"א)]

סג

נביאים וכתובים

תא דרבי מאיר

"ישב עולם לפני אלהים חסד ואמת מן יצירה" (תהלים סא)

(ח)

א בריתי עלי

אמר רבינו הקדוש, אם כל העולם ישבו בבהמ"ד, שזה נקרא "לפני אלקים", ולא יעסקו ביישובו של עולם, הנה "חסד ואמת מן יצירה" – פירוש, מי יתן צדקה לעני (עשר עטרות):

רחמנא ליצלן,
ועל זה אמר
ש פאות הראש
מל אותך, אתה
: עליך כי אתה
זיר):

"אך אלהים ימחץ ראש איביו קדקד שער מתהלך
באשמו" (תהלים סח, כב)

אמר הרב מאיר ז"ל, אם הולך בשערות גדולות על קודקודו, אזי הוא סימן כי הוא "מתהלך באשמו" – שהוא הולך בחטאים (דברי מאיר):

א באשר בא

"הלמתים תעשה פלא אם רפאים יקומו יודוך סלה" (תהלים

פח, יא)

נה לדוד מבעיא
ובה, ודרך השב
זר"י (ויעוין מה
זי, תשס"ז).

אמר הרב מאיר ז"ל, ריבוננו של עולם! "הלמתים תעשה פלא" רוצה לומר, האם זה פלא, אם תעשה אנשים למתים? הלא אין זה פלא כלל! אך, "אם רפאים" – אם תשלח רפואה לחולים, זהו פלא. ואז "יקומו" ממשכבות חולים, "ויודוך סלה" – יתנו לך שבח והודיה, ויודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם:

ית היא תשובת
ק גדול כל כך,
מידה זאת, והיא
וד, בבא אליו נתן
"כבא אליו נתן
תשוקה, "כאשר
זיר):

"ואתה הוא ושנותיך לא יתמו: בני עבדיך ישכנו
וזרעם לפניך יבון" (תהלים קב, כח-כט)

להבין שייכות שני כתובים אלו זה לזה, פירש הרב מאיר ז"ל, שכוונת הכתוב כך היא: "ואתה הוא" – היינו, מה שאתה הוא ראשון, ואתה הוא אחרון, ואתה ה' לא שנית – זה אינו חידוש כל כך, כי זהו מחמת שאתה חי וקיים לעולם, "ואתה ושנותיך לא יתמו". אבל החידוש הוא, על עמך ישראל אשר "בני עבדיך ישכנו" – פירוש, בני אברהם, יצחק ויעקב שוכני עפר, וימי שנותינו רק שבעים שנה, דור הולך ודור בא. ואף על פי כן, "וזרעם לפניך יבון", כי לא ימוש זרע ישראל עבדו לעולם. זה הוא חידוש שאין כמוהו – שה בין הרבה אריות, וכמה וכמה אומות לא ייזכר עוד שמם, ספו ותמו, לא כן בני אל חי, יש להם שם ושארית לעולם:

אם נב, ח)

: ולחפש הרע של
הצדיק. לזה אמר
ש "המדבר צדק

II people do
that so it
is! He is
then is a

The origin of
the Jewish
Survival

15

ה' יח' פ' תשס"ב - תוכנה

קסה

"וחושך זה גלות יון"

המתבונן, אך סוף סוף תפקיד הנר להאיר כמו אור.

ב"נר חנוכה" מתגלה האמת לאמיתה. כולנו יודעים את האמת ש"אין עוד מלבדו" - כל העולם מושגח בהשגחה פרטית ע"י הקב"ה. אין בעולם דבר שאינו יכול להתרחש אם הבורא ית' יחפוץ בכך, כי הכל בידי שמים ו"מי שאמר לשמן וידלוק יאמר לחומץ וידלוק" (תענית כה ע"א). ופירוש הדבר שכשם שאדם יכול להרוג יתוש, באותה מדה יתוש יכול להרוג אדם, כי הכל בידי שמים, אולם אין אנו מתנהגים ע"פ ידיעת אמת זו ומקום שהוא איננו חשים בהירות זו זהו חושך.

מלחמת בית חשמונאי נגד היוונים היתה כולה גילוי האמת של הבריאה. היה זה גילוי של מסירות נפש מופלאה שכמעט לא נראתה כמותה במהלך ההסטוריה של העם היהודי, כמבואר ברש"י (דברים לג, יא) שתפילת משה רבינו "מחץ מתנים קמיו" היתה על ענין זה: "ראה שעתידין חשמונאי ובניו להלחם עם היוונים והתפלל עליהם לפי שהיו מועטים, י"ב בני חשמונאי ואלעזר כנגד כמה רבבות". החשמונאים יצאו למלחמה מתוך בהירות הדעת - אמונה ובטחון בשלימות מוחלטת. משום שאצלם האמת הגמור שאין עוד מלבדו לא היתה רק כבחינת ידיעה בלבד אלא בהכרה שכך הוא עצם המציאות ויש להתנהג על פי ה' למעשה ממש. זוהי השגה של "אור" בבטחון בהש"ת ובהכרה כי "אין עוד מלבדו". כמובן שכשיוצאים להלחם כך, מנצחים לבסוף.

המשכילים היו לועגים לצורת המלחמה ע"פ התורה הק', ופעם ערכו "הצגה" בעיר בריסק והראו כיצד לפי מצוות התורה אמורה להראות מלחמה: הביאו אלפי חיילים עטורים בטלית ותפילין, והכריזו "מי האיש אשר בנה בית חדש ולא חנכו ילך וישוב לביתו", ו"חיילים" רבים עזבו את המקום. ושוב הכריזו "ומי האיש אשר נטע כרם ולא חללו ילך וישוב לביתו", ולאחר מכן "מי האיש אשר ארש אשה ולא לקחה", ורבים נוספים עזבו. כאשר "יספו השוטרים לדבר אל העם ואמרו מי האיש הירא ורך הלבב ילך וישוב לביתו", עזבו כולם ונשארו במקום החפץ חיים ור' חיים מבריסק לבדם. והמשך ה"הצגה" היה שר' חיים מכבד את החפץ חיים לצאת ראשון למלחמה מאחר והוא כהן וכו'. כשסיפרו על כך אנשי העיר להגר"ח זצ"ל, היתה תגובתו: "הכל אמת ויציב, אולם "שכחו" אותם משכילים להציג בפני

שיחות הגר"ש פינקוס זצ"ל

מציאות זו מוכיחה את גדלותו זל"ת כלפיו.

כחת, אעפ"כ אנשים שרויים : השגחתו הפרטית של הבורא נהר הימים בעודי פוסע ברחוב : הניתן בחזרה. כששאלתי אותו: יהודי בתמיהה: "ודאי שאין זו ערק מי שעובד מרויח כסף"?!

באמצע חזרת הש"ץ של תפילת :ג, נטל בידיו ארגז כלים כבד, ... צורת הנהגה כזו הנה משונה : כל ברואיו. אינך יכול ליטול :ה שהחליט הבורא ית' להעניק נמל קשות או לא. ההשתדלות כי יש לצאת ידי חובת "קנס" שכת העוה"ז מתכסה גם אמת

בבטחון) על חסיד אחד שהפליג נבד. התחיל אותו יהודי לתאר : הוא עובד. הביט בו אותו גוי ה. וכי אלקיך אינו יכול לספק :הו בוש וכלימה מפני אותה שש פרנסה במקום מגוריו. ומה

ומת בשלימותה. גם נר המאיר : פרטיה. כמובן שאין זו אותה :מתה בשלימותה נפרשת לעיני

Story

Acting out the Jewish army preparing battle

prescribed demonstration (antireligious) public

אנשיהם את סופה של אותה "הצגה" - כי אכן אותם שני זקנים שנשארו ניצחו במלחמה..."

They forgot to put out the last scene - those two old Jews won the battle!

גלות יון - "חושך"

עה"פ "והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום" דרשו חז"ל (ב"ר פ"ב, ד): "תוהו זה גלות בבל, ובוהו זה גלות מדי, וחושך זה גלות יון, על פני תהום זה גלות ממלכת הרשעה". ממלכת "יון" מוגדרת בפי חז"ל כ"חושך".

חושך

ביאור הענין: בכל הגלויות וההשתעבדויות שעבר כלל ישראל במהלך הדורות, הוא לא היה במצב של "חושך" אלא במצב של "אור" - הוא הכיר במעלתו המיוחדת על פני האומות האכזריות שהתעמרו בו. כשהיה משועבד במצרים, והמצרים נטלו את התינוקות היהודיים והטמינום בתוך החומות, חש היהודי עד כמה שפר עליו גורלו בהיותו יהודי ולא מצרי. גם בגלות בבל וגלות פרס ומדי כשראה היהודי את אכזריותו של נבוכדנצר ואת תאוותיהם של מלכי פרס ומדי, הוא בירך בכוונה "ברוך שלא עשני גוי"... וכשאותו נאצי ימ"ש הכה את היהודי הנפחד שהתחבא מפניו מתחת לשולחן, הרהר היהודי האמיתי בלבו: "כמה טוב לי שאני מתחת השולחן וסופג מכות, ולא מעל השולחן ומכה אחרים". כך היה בכל הגלויות שעברו כלל ישראל.

We always knew our enemy...

כולן, חוץ מגלות יון. יון היתה בבחינת "חושך" כלפי העם היהודי. על יון נאמר "יפת אלקים ליפת" - יון באה ללמד לעולם יופי וחכמה: חכמת הטבע, חכמת הפילוסופיה וכו'. היא באה להחשיך את יופיים האמיתי של כלל ישראל ולהמירו ביופי אחר. "חושך" זה באו החשמונאים לגרש במלחמתם.

...until 11

ה"חושך" בדורנו - "מחשבת הקטנות"

הלקח אותו עלינו ללמוד מנס התנוכה הוא, כי אם אדם רוצה בכל מאודו בכוחו לגרש את ה"חושך":

Our Zeit?

לאותו חושך השורר בעולם הזה ישנם ציורים רבים. אך כשנבחון בנעשה בתוכנו, נדמה כי "החושך" הגדול ביותר הוא "מחשבת הקטנות". הדבר המפחיד ביותר הוא שאדם מחשיב את עצמו כ"קטן" שאין בכוחו להשיג

Thinking we are small!

מעלות ולטפס לדרגות גבוהות. הוא להלחם נגד טנקים, כך אין באפשרות

בהירות הדעת המתקבלת מהתבוננות חדשה: החשמונאים עמדו בגבורה נאמנותם ובטחונם בהשי"ת. ואם כך יכול הוא ע"י השקעת עמל וגישה נכישוריו וכוחותיו, להעשות "גדול" התורה, דביקות בהשי"ת, והפילה.

כאשר יזכה אדם להבין כך, אל להתחיל מיד בעבודה המעשית הזו

"מועט מחזיק את המרובה"

כשנבחון לעומקם של דברים נגד מחזיק את המרובה". כלומר, ישנם השני, אך בעצם אין ביניהם סתירה כגון: הנהגת הקב"ה בעולמו - והאמונה היא שכל פעולותיו הם של "מועט מחזיק את המרובה" - החזיק את המרובה - "עומדיכ צפופ" שאפילו בדבר קטן אפשר להכניס

קדושת התורה בעוה"ז כקדושתה

פיסגת הענין של "מועט המחזיק" ענין זה מתבאר בדברי בעל "ועוד זאת יתרה ערך ויתרון קדושה כי העליונים אף שקדושתם רבה והשתלשלות והדרגות עצומות, הם העולם שמעליו בדמותו כצלם הם אינו שווה ודומה כלל ערך קדושתה

שמו יתברך בעולמו, והם רק טפלים בדבר הזה. ואתי שפיר בס"ד, והבן.

◇ ◇ ◇

כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלהי ישראל

במדרש רבה [בראשית טו, ג] אמרו, 'מידקל' זו יון, שהיא חדה וקלה נגזירותה, שהיא אומרת לישראל כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלהי ישראל, ע"כ. והוא תמוה.

ונראה לי בביאורו בעזה"י עפ"י מה שראיתי בספר 'משמרת אלעזר' מהגאב"ד דק"ק קראלי [הגאון רבי שאול בראך זצ"ל], שהביא בשם מרן הגאון מהר"ם שיק ז"ל לפרש מאמר קרא [תהלים קו, מח] "ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם", דהכוונה היא דיש לנו בזה נחמה גדולה במה שייחד ה' עלינו את שמו ואמר "אלהי ישראל". אשר לכאורה קשה, דהלא ידוע [תנחומא תולדות ז] שאין הקב"ה מייחד שמו על האדם החי, כי אולי יהיה רשע בסופו, רק על יצחק שהיה כבר כלוא בבית והיה כמת ייחד שמו. וא"כ איך אמר "אלהי ישראל", אולי ח"ו ימעלו בו ויתפתו כל ישראל ויכפרו בו? אלא ודאי דמזה ראייה ברורה דלכלל ישראל אין בחירה, והבחירה היא דוקא ליחיד ולא לציבור, וכמו שאמר הקב"ה כשאמרו ישראל ליחזקאל [כ, לג] "נחיה כגויים כמשפחות הארצות... ביד חזקה... אמלוך עליכם". וא"כ בעת שח"ו הכלל ישראל ימרדו בו, יעמוד עליהם מלך קשה עד שיחזירם בתשובה ויכריחם לתשובה ע"י הגזירות קשות שיגזרו עליהם. וא"כ שפיר ייחד שמו עליהם, כי בטוח הוא עליהם.

וזה כוונת הפסוק הנ"ל "ברוך ה' אלהי ישראל", היינו שמודים ומברכים את השם במה שאמר "אלהי ישראל" וייחד שמו עליהם, כי בזה ראייה שיהיה אבינו מהעולם ועד העולם, עכ"ד. ודפח"ח.

וידוע [יומא פו, א] שד' חלוקי כפרה הן, ותשובה לחוד לא מהני, ועל חילול השם ח"ו צריך תשובה ויום המיתה. וא"כ קשה מה מהני שיכריח השם את ישראל על תשובה, כיון דעל עון חילול השם צריך מיתה וגמירי דציבור לא מתי?

אמנם אתי שפיר, דכבר אמרו [שבת קט, ב] כל השומר שבת כהלכתו אפילו עובד ע"ז מוחלין לו, וכתב הטו"ז [ריש ה' שבת] דמיירי בעשה תשובה, ורק תשובה לחוד לא מהני למחות העון לגמרי, אבל ע"י זכות שבת נמחה העון לגמרי. וא"כ אתי שפיר דע"י דישמרו שבת ימחול להם העון לגמרי, ואז שפיר יגאלו.

וזה שאמרו במדרש ריש ויקרא [ג, א] דאין ישראל נגאלין אלא בזכות שבת, היינו דע"י זכות שבת ימחול להם הקבי"ה לגמרי עם התשובה שעשו. והנה ידוע שישראל חטאו במה שעבדו לעגל, ואף שעשו תשובה, מ"מ על חילול השם תשובה לחוד לא מהני, ורק אם שומרין שבת כהלכתה אז העון נמחק לגמרי כדברי הטו"ז הנ"ל.

וידוע שלא שמרו ישראל שבת עוד כראוי משעה שנתנו, כמבואר במדרש ריש פרשת עקב [דברי ג, א] שלא שמרו ישראל אלא שבת ראשונה, ועל כן לא נמחל עוד העון לגמרי, ועל כן אם ישמרו ישראל רק שבת אחת כראוי מיד נגאלין. וזה שאמרו, אילו ישמרו ישראל שתי שבתות, הכוונה

רק עוד שבת אחת יש שבת ראשונה ששמרו ב שבתות, אז מיד נגאלו, שבת ימחק הדבר לגמרי.

והנה ידוע דאנשי יון את השבת, וממילא ע"י תשובה שלימה דימחק ד אף דייעשו תשובה מ"מ כ כוונת המדרש שאמרו ל קרן השור, היינו ע"י מע דכתיב [תהלים קו, כ] יי כתבנית שור, וכן במדרש שפיר ל, ז שור גבנו, מעשה השור שהיה חילו נמחק רק ע"י השבת, תשובה מ"מ לא יהיה י ישראל, אבל באמת שמו להם ולנו חלק באלהי יש הבן.

◇ ◇ ◇

הודאה על הנסים ועל הני

נעים שיר זמירות ל' נ"מ לירמיה נס לה קלס". נראה לי בס"ד, עפ"י מה שראיתי בסו בנים' להגאון הקדוש ב"ר שותיו לחנוכה, אות א, הספרים הקדושים שכ התיקנו להלל ולהודאה בדת הוד שנפגם ע"י ה יקב אבינו, עיין בדברי האר זאת באופן נאוו אימרים בתפילת שחר יבת כל היצורים כ כחה, והיא לרמוז מ

- 1 ושמרתם את חקתי ואת משפטי, אשר יעשה אותם האדם חיי בהם, אני ה' (ויקרא יח, ה).
- 2 רב אומר: לא נתנו המצוות אלא לצורך בזה את הבריות (ב"ר מד, א).
- 3 ח"י "את משפטי העשר" (ויקרא יח) דברים שאולמלא לא נכתבו, דין הוא שיכתבו, ואלו הן: עבודת כוכבים, וגילוי ערויות, ושפיכת דמים, וגזל, וברכת השם; "את חקתי חשמו" (שם), דברים שהושקו (רש"י) — יצר הרע (משיב עליהן ואלו הן, אכילת חזיר, ולבישת שעטנן, וחליצת יבמה, וטוהרת מצורע, ושעיר המשתלח ופרה אדומה, ושנא תאמר, מעשה תורה הם, ת"ל, "אני ה' — אני ה' חקקתי ואין לך רשות להורתי בהן (יזנא סי:).
- 4 אנה אלך מרחוק, ואנה מפניך אברח. אם אסק שמרים, שם אתה. ואציעה שאול, הנך (תהלים קלט, י ח).
- 5 הן על כפים חקתך (ישעיה מט, טו).
- 6 מי יתן אפך ויכתובו מלי. מי יתן בספר ויחקו. בטע ברזל ועפרת לעד בצור יחצבו (איוב יט, כד).
- 7 בשומו לים חקו ומים לא יעברו פיו. בחוקי מוסרי ארץ (משלי ח, כט).
- 8 אני מאמין באמונה שלמה, שזאת התורה לא חזי מחלפת ולא חזי תורה אחרת מאת הבורא, יתברך שמו (רמב"ם, שלשה עשר עקרים).
- 9 וידם אהרן (ויקרא יג, רש"י) — קבל שכר על שחזקתו.
- 10 ושמרתם את חקתי ואת משפטי, אשר יעשה אותם האדם חיי בהם, אני ה' (ויקרא יח, ה).

למה צריך?
ז"ע חפ"ס!
"

CHAPTER X

WHICH COMES FIRST, GOD OR PEOPLE ?

A religious Jew makes two commitments: to observe the *mitzvot* of the Torah and also to identify with the historical destiny of his people. Both require a leap of faith which is impelled by the *ratzon elyon*, the sovereign, unmotivated will, the essential "I." Both may be regarded as *hukkim* because they involve considerable suspension of one's reason and are not based on practical considerations.

When a candidate for conversion appears before a *Bet Din* (religious court) and declares his intention to join the Jewish fold, he is asked two questions: "What motivates you? Do you not realize that we are a persecuted people, subject to oppression and hatred? Do you feel that your desire is reasonable or worthwhile?" The candidate responds, in effect, "*Af al pi khen*" — "despite these considerations I am determined to convert." This response is similar to the daily affirmation of faith of all Jews who say in their morning prayers, "*Ve'af al pi sheyitmah'e ah, im kol zeh ahakeh lo*" — "though the Messiah and Jewish salvation and vindication be slow in coming. I will nevertheless persist in believing in their imminent realization." The second question deals with the acceptance of the discipline and sovereignty of *mitzvot* such as *kashrut*, *Shabbat*, *tefillin*, and *tzedakah*, which characterize our unique way of life. Here the convert makes a commitment to live a lonely life in the larger family of man, becoming a member of a minority people in a society which is